

K

ALEJDOSZKÓP
ALEIDOSCOPE

AZ ERDÉLYI SZÁRMAZÁSÚ SZABÓ RÉKA
AZ OLIMPIAI LÁNG BÜSZKE STAFÉTÁJA
AZ ONTARIÓI BRAMPTON-BAN

REKA SZABO, BORN IN TRANSYLVANIA,
BEARS THE OLYMPIC TORCH
IN BRAMPTON, ONTARIO

VALENTIN-/ BÁLINT-NAP JÖN! KÖZELEDIK A VAKÁCIÓZÁS!

Szépüljön Velünk!

LÉZER KLINIKA

- ◆ UNWANTED PERMANENT LAZER HAIR REMOVAL
- ◆ ACNE TREATMENT, SKIN REJUVENATION
- ◆ MICRODERMABRASION
- ◆ VASCULAR AND PIGMENTED LESIONS (AGE/SUN SPOTS)
- ◆ ALPHA-BETA PEELING (SWISS MED.)
- ◆ FACIAL LIFTING, SKIN TIGHTENING
- ◆ ROSACEA, VEINS, SCARS, STRETCH MARKS
- ◆ BOTOX - \$8/ EGYSÉG: 33% KEDVEZMÉNY
- ◆ RÁNCFELTÖLTŐ INJEKCIÓ: 50% KEDVEZMÉNY FIZET, 3-AT KAP

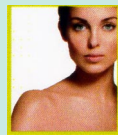
MINDEN LÉZERKEZELÉSI CSOMAG

ELSŐ KEZELÉSÉRE 50% KEDVEZMÉNY

MINDEN KEZELÉST, KOZMETIKAI BEAVATKOZÁST

DR. DUNCA M. ZOLTÁN VÉGEZ

VAGY AZ Ő FELÜGYELETE ALATT VÉGEZÜNK

Become more beautiful!

MEDICAL LASER CLINIC

A változás szépsége:

Légy szebb, ugyanakkor légy Temagad!

DR. DUNCA M. ZOLTÁN

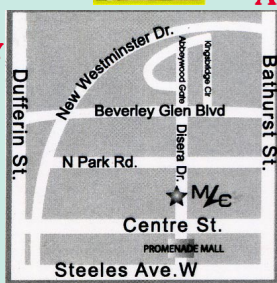
BIZTOSÍTÓ ÁLTAL FEDEZETT ÚJ SZOLGÁLTATÁSOK
AKUPUNKTÚRA, MASSZÁZS (RMT), REFLEXOLÓGIA,
REIKI, TUNA ÉS QUIGONG KEZELÉSEK!

NYITVATARTÁS - PROGRAM

HÉTFŐTŐL-SZERDÁIG: 9 -17; CSÜTÖRTÖK: 10 -20;

PÉNTEK: 9 -18; SZOMBAT: 9 - 14

Vasárnap: csak előzetes időpontegyeztetéssel

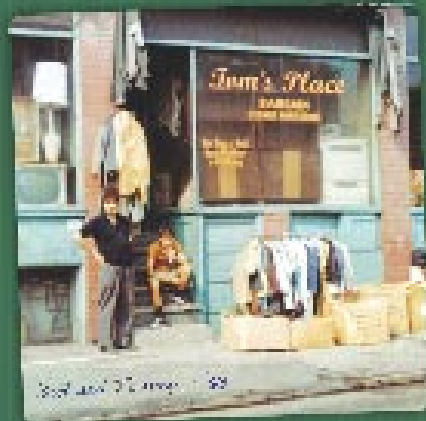

31 Disera Dr, Suite 200, Thornhill, ON, L4J 0A7; Tel.: (905) 731 8800; Ingyenes Parkolás

www.medicallaser.ca

ELŐ VIZSGÁLAT INGYENES, SZEMÉLYRE SZÓLÓ; KOMPLETT KEZELÉS ESETÉN ELSŐ KEZELÉSRE 50%-OS KEDVEZMÉNY

Celebrating 50 Years in Kensington Market

Building on a retail tradition that began in 1958, Tom's Place is a constant in the ever-changing world of fashion, proving that quality and value are always in style. What began as a bargain second hand store, is now one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.

First floor specials: Men's Suits 4 for 1

Men's Sports Jackets 2 for 1

HOURS | M-W. 10-6 | Th-F. 10-7 | Sat. 9-6 | Sun. 12-5

190 Baldwin St. | Kensington Market (just west of Spadina) | Free Parking | 416-596-0297 | www.toms-place.com

Fotó: Kun Emília

SZERKESZTŐI GONDOLATOK

Büszkén értesültem arról, hogy a Cleveland-i Magyar Kongresszus 2009 novemberében tartott ülésén az Árpádérem I. díjával jutalmazta lapszerkesztői munkámat és a *Vaddisznók törték a törökbúzákat* c. kötetemet. Sajnos, a díjkiosztó ünnepségen családi okok miatt nem vehettem részt, így laudációt sem hallhattam munkásságomról. Alább részleteket olvashatunk könyvem értékeléséről, amelyet **Gömbös Andrea** írt montreáli bemutatkozásomkor

Egészen rendkívüli világba varázsolja olvasóit Dancs Rózsa a *Vaddisznók törték a törökbúzákat* című alkotásával. Az olvasó nemcsak az Erdélyben élő magyarok könyörtelen és viszontagságos életébe kap betekintést, de egyben megismerkedhet a Kanadában élő magyarok sokszínű, eredményekben gazdag életével is... Az író történelmi időket hoz emberközeli: reálisan, de személyes élményekkel gazdagítva, tárja az olvasó elé, hogy milyen küzdelmek árán, olykor milyen magas árat fizetve, kellett... az egész Erdélyben élő magyarságnak is megküzdenie azzal, hogy a Ceausescu által vezetett zsarnoki rendszer alatt létét, emberségét s magyarságát fenntartsa. A történetek olvasása közben új megvilágításban és többlet tartalommal öltik fel Tamási Áron üzenete: "Aki pedig embernek hitvány: magyarnak alkalmatlan."

... Különös értéke a könyvnek az az őszinteség, amivel a Kanadából megszólaló hang a szülőföldjéért való aggódást, törődést és felelősségérzetet próbálja összhangba hozni az emigrációs léttel. Nem könnyű feladat, de Dancs Rózsa megfelel ennek és méltó, követni való példáját mutatja annak, hogy az önzetlen művészi alkotás miként tud egyszerre reményt adni és utat mutatni tér és idő legyőzésével.

... Dancs Rózsa novellás kötetét egyik elbeszélésének címével lehetne legjobban jellemezni, "Könnyel áztatott hamuban sült pogácsánk", amelyet elég felütni, illetve "kicsomagolni" ahhoz, hogy az ember ismerős, de olykor rég-elfelejtett tájon találja magát. (*Magyar Krónika*)

HIRDESSZEN FOLYÓIRATUNKBAN! A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA AZ ÉVI ELŐFIZETÉST IS

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus postán fogadunk el.

A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.
The opinion expressed in this publication are
not necessarily those of the publisher.

A TARTALOMBÓL - CONTENTS

Sólyom László köztársasági elnök beszéde Szatmárcsekén	2
Wass Albert: Erdélyi hitvallás (Vers)	4
Dancs Rózsa: A pityóka	5
Rózsa Dancs: The Potato	6
Robert Schuman-díjjal tüntette ki az EU Néppárt Tökés László EU Parlamenti képviselőt. Tökés László beszéde	8
Steve Savanya: Spiritual, February Poem (Poems)	9
Medgyessy Éva: Látjátok, feleim!	10
Hová tűnt a sok virág?	11
Peter Seeger: Where Have all the Flowers Gone?	11
Dobos Marianne: Felemelően torokszorító	12
Dancs Rózsa: Még egyszer Fias Attiláról - Once Again About Attila Fias	14
Kaslik Péter: Miért hiányzik Reményik Sándor Eta tankönyvéből	15
Ludvig Zsuzsanna: Székely tapasztalatok egy új világban	17
Monica Kaiser: My Hungarian Rhapsody	18
Csernák Árpád: Fekete pávák (Novella)	20
Miska János könyvekről	22
Nagy Antal: Miska Jancsi 78. születésnapjára	22
Boldogságkeresés hazugságok szövevényében - egy asszony élete	23
Részlet Béni Nyerges Olga könyvéből	24
Dancs Rózsa: Szobrokban lüktető Hungaro-Transylvanicum	25
Frigyesy Ágnes: Magyarnak lenni büszke gyönyörűség	27
Ismét felgördült a függöny a torontói Magyar Ház színpadán	
Schöpflin Aladár: Nem élhetek muzsikaszó nélkül	30
Szabó Zoltán: Tévhitek a borok világából	32
Savanya István: Az üzenet (Vers)	34

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

MEGJELENIK KÉTHAVONTA - PUBLISHED BIMONTHLY

Előfizetés - Subscription: CA\$50.00/year; Foreign: US\$55.00/year

Publisher: **Kaleidoscope Publishing**Elnök - **Telch György-George** - PresidentFőszerkesztő - **Telch-Dancs Rózsa** - Editor-in-ChiefTerjesztés - **Turóczy Katalin** - Subscription

Elérhetőség - Address:

122 Silas Hill Drive, Toronto, On, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: **rosacae@hotmail.com**

Copyright © Kaleidoscope Publishing

No part of this publication may be reproduced by electronic means, photocopying or otherwise, without written permission from the publisher, excepting brief quotes for the purpose of review.

www.kalejdoszkop.com

***KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
Lexikona helyesírását követi**

SÓLYOM LÁSZLÓ KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK BESZÉDE SZATMÁRCSEKÉN
A MAGYAR KULTÚRA NAPJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT ÖKUMENIKUS ISTENTISZTELETEN

Tisztelt Ünneplő Gyülekezet!

1823. január 22-e az a dátum, amely a Himnusz letisztázott kéziratán szerepel. Amikor 1989-ben a Kölcsey Társaság kezdeményezte, hogy ez a nap legyen a magyar kultúra napja, egyszerre kötötte ezt az ünnepet Kölcsey és a Himnusz nagyon is meghatározott gondolatköréhez, de nyitott egyszersmind tágas gondolati teret az ehhez társítható képzeteknek.

A Himnusz ugyanis nem egyszerűen a magyar irodalom, s így a magyar kultúra egy kiemelkedő teljesítménye. Annál is sokkal több, mintha keletkezésének korát, a magyar kultúra akkori állapotát és körülményeit hozzágondolva egy korszak reprezentánsává tesszük. A Himnuszt a magyar nemzet szívébe fogadta, a Himnusz összeforrott a magyar történelemmel, a magyarság szimbóluma lett. A Himnusz elválaszthatatlan a hazaszeretettől. A magyar kultúra, a Himnusz és a hazaszeretet kapcsolata azt is kifejezi, hogy a hazaszeretet is a magyar kultúra része, és hogy a hazaszeretnek kultúrája van.

Ezért mondhatjuk, hogy a Himnusz romolhatatlan. Nem lehet vele visszaélni, mindig tiszta marad. A Himnuszt nem válthatja le semmi, nem helyettesíthető semmilyen más költeménnyel vagy zeneművel. A Himnusz egyedül és önmagában teljes, mint ahogyan a piros-fehér-zöld magyar

zászló is.

Ünneplő Gyülekezet!

Jól tudjuk, hogy a Himnusz annak idején a modern Magyarország megteremtésének része volt. Ugyanaz a szellem és igény állt mögötte, amely a többi nagy nemzeti intézményt életre hívta: a Nemzeti Könyvtárat, a Magyar Tudományos Akadémiát, a Nemzeti Színházat. Államfői látogatások alkalmával – kül- és belföldön – számtalanszor hallottam más nemzetek himnuszait: pattogó indulókat, népies hangvétellű dalokat. S mindig boldog vagyok, amikor megszólal az ünnepélyes magyar himnusz. A magyarok tudják, hogy ennek titka a szöveg és dallam tökéletes egysége. A Himnusz alkalmas volt arra, hogy imádságos jellegével egyesítse és mindenkinek megőrizze azt, amit korábban a magyarok éreztek, amikor a Boldogasszony anyánkat vagy az Erős vár a mi Istenünket énekelték. A Himnusz mindenkit befogadott, és a Himnuszt mindenki befogadhatja. Ez az egyesítés, a közös alap az, ami ma is él. Kölcsey sok-sok csalódása között a hazaszereteten talált haza, abban nyert megnyugvást. A Himnusz ezt sűríti össze: ezért lehet mindig megnyugvás és kiindulópont.

Ünneplő Gyülekezet!

A Himnusz 1989 óta alkotmányos védelem alatt áll: hivatalosan is a Magyar Köztársaság nemzeti jelképe, Magyarország szuverenitásának egyik kifejezője. De a

Himnusz egyszersmind a magyar nemzet ennél szélesebb közösségének is jelképe, minden magyar, az egész nemzet himnusza.

Még mielőtt erről beszélnék, szeretném megosztani az ünneplő közösséggel azt a gondolatot, hogy a Himnusz bensőséges kapcsolatba hozható a magyar Alkotmánnyal – vagy ahogy Kölcsey nevezte Országgyűlési naplójában: a szabadság alkotmányával. Szokás ugyanis, hogy az alkotmányok bevezetési ünnepélyesen szólnak az illető ország történelméről, a küzdelmekről, amelyek az alkotmányig elvezették. Más preambulumok azokat az értékeket sorolják fel, amelyeket az alkotmány alatt élő közösség magáénak vall, vagy ezt egy fohászokkal fejezi ki. Ismeretesek az ezzel kapcsolatos viták, itthon, vagy akár az Európai Unió alapidokumentumaival kapcsolatban is. Én azonban úgy érzem, hogy a Himnusz – a teljes Himnusz, amely végigmegegy a magyar nép zivataros századain – tartalmilag és érzelmileg ezt a funkciót látja el. Hiszen mi máskor van az alkotmányos közösség egy tagjának, aki nem alkotmányértelmező jogász, szüksége a preambulumra? Akkor, ha az alkotmánnyal megszilárdított közösséget át akarja érezni.

Tisztelt Gyülekezet!

A magyar kultúra napján joggal beszélünk érzelmekről, hazaszeretetről, közösségünk átérzéséről. A magyar kultúra öröksége, annak szeretete és birtokolása, és közösen folytatni akarása, ez tartja egyben, sőt ez alkotja a magyar nemzetet. Elnökségem egyik fő törekvése volt, hogy Európában is megismertessem és elfogadtassam a határoktól és az állampolgárságtól független kulturális nemzet fogalmát és élő valóságát, és beláttassam, hogy ez egy élő valóság.

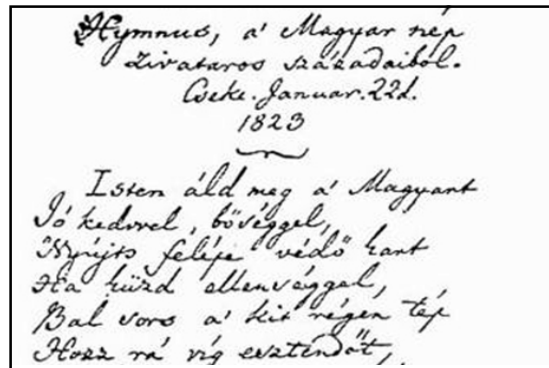
A magyar nemzet mint kulturális értelemben vett nemzet alapja a magyar nyelv, s ehhez járul a közös történelem, a közös kultúra más területei és az identitástudat. Kölcsey is írja a Parainesisben, hogy „haza, nemzet és nyelv, három egymástól válhatatlan dolog”, ahol is a nyelv az első. Leginkább azért kell áldozatra készen lenni. Az a sír, amelyben Herder annak idején elsüllyedni látta a magyar nemzetet, a nyelv elvesztésének sírja volt. Ma a magyar nyelvért elsősorban az országhatáron kívül élő nemzetrészeknek kell naponta áldozatot hozniuk az asszimilációs nyomás ellenében. Határainkon kívül a magyar anyanyelv használata a nyilvánosságban és az államéletben is egyszerre általános emberi jogi kérdés, de ugyanakkor a magyar nemzet létkérdése továbbra is. Itthon pedig különösen érvényes, hogy a nyelv állapota emberi és közösségi létünk minőségének a mutatója. A magyar kultúra napján időszerű fölhívni a figyelmet arra, hogy a szókincs szűkülésével, a helytelen hangsúllyal és mondatdallammal együtt sok más érték is sorvad. Ezért nemcsak a beszédre igaz, amit Kodály mondott: „a magyart egyre többen fújják hamisan”.

Nyugtázzuk viszont örömmel, hogy a jobb szótárak – az Akadémiai Kiadónál, az Osirisnél – már a teljes magyar

nyelv szókincsét tartalmazzák; a határon túli nemzetrészek szavait is. Megnyugtató, hogy az Akadémia kiáll a tudományos kétnyelvűség mellett. Mert ha az angol nélkül nem is lehet művelni a tudományt, fenn kell tartani a magyar nyelv készségét arra, hogy minden fogalmat és problémát szabatosan kifejezhessen. S ugyanez a követelmény áll megint csak a határon túli magyar nyelvre és az ottani kétnyelvűségre, mert e nélkül a magyar nyelv konyhanyelvvé sorvad, s vele sorvad a magyar kultúra is.

Örömmel láthatjuk azt is, például az internetről tudható, hogy ma nagyon sok helyütt ünnepelek a magyar kultúra napját, a határoktól függetlenül. És ahogy látjuk, azok a műsorok nem korlátozódnak az irodalomra. Sőt, a legkülönbözőbb közösségek mutatják meg magukat, látható kedvvel; s érezhető, hogy ez a nap számukra nem egy hivatalosan szervezett ünnep. Ma örömmel emlékezhetünk meg arról, hogy a magyar művészet és tudomány jelen van a világban, és hogy sokféle változatban, de mégis egységet alkotva él itt, a Kárpát-medencében. S érdemes a kultúra fogalmának tágasságára gondolnunk: a politikai kultúrára, amely intézményeket alkot, a mindennapi érintkezés kultúrájára, a műszaki kultúrára, az anyagi kultúrára, vagy arra is, hogyan hoz létre az ember kultúrtájakat. Kölcsey szűkebb hazájában éppen ma alapították meg a Szatmár-Beregi Natúrparkot, amely reményt ad arra, hogy az itteni kulturális értékek és természeti értékek egy ideillő, harmonikus gazdasági fejlődéssel együtt fennmaradnak. És, ünneplő gyülekezet, nem erőltetett, hogy ha egy-egy táj minden szépségét, múltját, lakói küzdelmeit és alkotásait egyszerre szemléljük, hasonló érzés ébred bennünk, mint amikor a Himnuszt halljuk vagy énekeljük.

A Kölcsey Társaság szintén a magyar kultúrának egy ilyen szép, ebből a tájból és kultúrájából fakadt termékeny hajtása. Rengeteg emberhez juttatták el Kölcsey műveit – például érettségizőknek útravalóul a Parainesis, óriási munkával támogatták a Kölcsey-émlékhelyek kialakítását Álmosdon, Csekén vagy a határ túloldalán, Szödemeteren is. S most nemcsak a meghívásért mondok most köszönetet, és nemcsak a már hagyományos megemlékezésért a magyar kultúra napján, hanem főleg ezért az áldozatos munkáért. Ez a tevékeny hazaszeretet felel meg Kölcsey elképzelésének, aki azt írta, sok kíváncsít, míg annak tiszta birtokába juthatunk.

**WASS ALBERT
SZÜLETÉSNAPJÁRA**

ERDÉLYI HITVALLÁS

Uram, én hiszek Tebenned, egy örök Istenben,
és hiszem azt, hogy igazságos vagy,
bár emberi elmémmel megérteni nem tudom
igazságodnak szörnyű módszerét.

Hiszek jószágodban is,
bár szemem csak gonoszát lát,
amikor Erdély felé tekint.

Mint Szent Fiadat hajdani időben,
ma népemet feszítik keresztre
az istenkáromló gonoszak.
Júdások árulják el naponta,
rongyain martalócok osztozkodnak,
s a Nyugat farizeusai szemforgatva fordulnak
másfelé, hogy kínjait ne lássák.

Szeretlek, Uram-Isten, a Szentírás parancsa
és hitem kívánsága szerint,
de szeretem a népemet is, Uram,
szegény elesett erdélyi magyar népemet,
s bocsáss meg nekem, Uram,
ha népem felé ma hangosabb, fájóbb,
lelkesebb és türelmetlenebb bennem
ez a szeretet talán, mint Tefeléd.

De lám, Te hatalmas vagy, uram,
mindeneknél hatalmasabb,
míg ők szegény bús erdélyi véreim véresen
és mezítelenül fetrengnek a világod porában,
mindenkitől elhagyottan,
s bizony őnékik ma nagyobb szükségük van

az én szeretetemre, mint Tenedek,
ki Minden Világok Ura vagy.

Azt is tudom, Uram,
hogy minden ember egyforma Teelőtted,
bármilyen nyelven imádkozzon is,
vagy káromoljon. Bevallom azonban,
hogy az én szívemben elfogultság lakozik,
és ma csak az testvérem
nekem ezen a földön, aki magyar,
s ez mindaddig így léssen,
míg a magyar a világmindenség
legtestvértelenebb népe,
míg minden csizma a magyart rúgja,
mindenki a magyart tapossa,
addig, Uram, bocsásd meg bűnömet,
más testvérem nekem
nem lehet ezen a földön!

Én kell pótoljam azt,
amit mások megtagadnak tőle.
Kiknek szemét kiszúrták,
azoknak én adok szemet.
Kiknek kezét béklyóba kötözték,
azoknak én adok kezet.
Kiknek nyelvét kivágták a gonoszak,
azok helyett ma én vagyok a hörgés,
a segélykiáltás, a zokogó szó, átok és imádság,
ez ma mind én vagyok!

Köszönöm, Uram, hogy kimentettél
a pokolból és szabad földre irányítottad
tévelygő lábamat.

Köszönöm jószágodat, köszönöm.
Igazi, égis fölcseggő háladalat azonban
csak akkor hallasz éntőlem, Uram,
amikor rab népemen megkönyörülök
s Erdély földjére, magyarok földjére
rámosolygód szabadságod fölkelő napjának
áldásos fényét.

Legyen meg a Te akaratod, Uram.
De alázatos szívvel megkérlek nagyon:
legyen már egyszer a Te akaratod jó
a magyarnak, áldás, békesség,
szabadság, öröm!
S legyen már végre egyszer valóban
Tied az ország, s ne a gonoszaké,
Tied a hatalom, s ne a másokat sárba tipróké,
mert bizony, Uram, mindaddig,
amíg ez meg nem történik,
nehéz lesz elhinnünk,
hogy Tied a dicsőség, örökkön-örökké..

Ámen

A megváltó 1989 - Temesvár!

Ki így, ki úgy, de mindenki megemlékezett az idén a húsz évvel ezelőtti eseményekről, amelyek - akkor úgy hittük - a sátán hatalmát végérvényesen megszüntették.

A visszaemlékezéseket olvasva én önkéntelenül a gyermekkrabszolgásra gondolok - még ma is görcsbe ránduló gyomorral. Az erdélyi iskolákban megélt tanári tapasztalataim legsötétebb foltjai közé sokminden tartozik, azonban a burgonya-, répa- és kurkoricaföldeken végzett, minden tanév elején szigorú szocialista normák szerint ránk kényszerített, kegyetlen gyermekkizsákmányolás viszi a pálmát...

DANCS RÓZSA

A PITYÓKA

Kovácsné beteges asszony volt. Akárhogy szenvedett viszont, nem volt a pihenésre lehetősége - a három gyerek állandóan futólépést diktált neki. Segítsége pedig senki nem volt. A férje reggelente elment, legtöbbször nagy ricsajjal, hogy legyen miért emésztie magát az asszonynak, egyébbel nem törődött. Jól irányított két pofonnal állandóan meg tudta előzni a hosszabb veszekedéseket. Nem minding sikerült leküzdenie a lelkiismeretfurdalását, mert a pofonok nagyon megviselték Zsófit. Szép még mindig, pedig három gyereket hozott a világra; csak ne nyafogna annyit az utóbbi időben! "Eh, asszony", legyintett magában, "És az asszony verve jó". Így szól a bölcs közmondás. De azért valami sántított ezzel a népi bölcsességgel, mert a házastársi csók is egyre erőtlenebb lett egy-egy pofonosztás után.

Zsófi csak akkor sírt, amikor a gyerekek nem látták. De a kezét nem bírta levenni a gyomráról, majdnem állandóan fájdalom kínoztta.

- Gyomorfekély - mondta az orvos. Valószínűleg ideges alapon. - Asszonyom, nem szabad idegeskednie. Azt mondjuk, hogy a fekély betegeknél tulajdonképpen nem a gyomrot kell gyógyítani, hanem az ideget rendbe hozni. Van valami különösebb oka az aggodalmakra, szorongásra? - kérdezte, de Zsófi megrázta a fejét. Mit mondhatna ennek az embernek? Hogy rossz a házassága? Akinek három kisgyereke van, az nem panaszkodhat.

- Sajnos, diétáznia kell. Hogy mit ehet és mit nem, azt sajátmagának kell kitapasztalnia. Mindent ehet, amitől nincsenek fájdalmai.

- A hajában főtt krumplitól nem fáj — örvendezett Zsófi. A gyerekei szinte feldöntötték örömben, mert már régóta nem láttak anyjuk arcán mosolyt. Pillanatig a régi mama volt, keserű vonás sem volt a szája szögletében. Csak négyen voltak az asztal körül, az apa vidéken volt.

- Miért nem eszel mindig pityókát, édesanyám? - kérdezte a nyolc éves Őcsi.

- Mindig? - hüledezett az anyja. - Nincsen olyan sok. A havi fejadagból már csak három darab van, és ki tudja, mikor osztanak megint, fiam.

- De hiszen olyan sok termett az idén - okoskodott Zoli, az ötödikes. Ő minden nap megy az iskolával a mezőre - már október közepe, és még mindig nem kezdték meg a tanulást. A krumpli neki a legnagyobb ellensége, mert kegyetlen iramban hajtják őket a sorok között. A telerakott veder még túlságosan nehéz ekkora gyereknek, de nincs könyörület: mindig van Valaki, aki ellenőrizzé az őszi "hazafias munka" menetét. A tíz - tizenegy éves gyerekek néha sírva ülnek le a krumplihalom mellé. Olyankor a szolgálatos tanárnő segít be nekik. A kislányok közül néhányan úgy elfáradnak, hogy az anyjukat szólítják, miközben hangosan zokognak. Ez olyan komoly dolog, hogy még a fiúk is mellőzik a csúfolkodást a "nyávogás" miatt. Szomjasak midannyian, de a gazdaság szekerén a vizes hordókból csak a napszámos cigányok ihatnak, az iskolások nem. Zoli már a második rend lábbelijét nyúvi, isten tudja, hogy kerül új cipő a lábára.

- Édesanyám, csak edd meg azt a három pityókát, mert én hozok másikat holnap a mezőről - felnőtteskedett.

- Zoli hoz másikat - tapsikált a négy éves Cilike. Az édesanyjuk hirtelen nagyon komoly lett.

- Meg ne próbáld, Zolikám! - mondta szigorúan. Mindhárom gyerek megszeppent az éles hangtól: nem volt tartós anya kedves kacarászása, nem lesz soha többé vidám! Zoli meg is sértődött, mint egy nagy. - Csak segíteni akartam - motyogta sebzetten. Zsófi érezte, hogy túllőtt a célon, de ez nem olyan nagy baj, mint ami akkor lenne, ha a gyerek "lopna". Persze, hogy sok krumplit a földben hagynak, rengeteget beleszántanak, a silóba is megy elég. De haza nem vihet egy szemet sem a gyerek. Mondja, hogy munka végeztével addig nem szállhatnak fel az autóbuszokra, míg meg nem motoznak mindenkit a fegyveres "Hazafias Gárda" tagjai. A vedrekből mindig ürítenek ki egy-egy "betévedt" szemet, de az inkább ott rohadjon. A gyerekek nem érik fel ésszel, hogy legalább egyetlen egyszer miért nem vihetnek haza a vederben annyit, amiből az anyjuk egy kiadós paprikást főzhetne. Zsófi is tudja ezeket a dolgokat, hiszen már az ő idejében is divat volt ez a betakarítási hercehurca. De akkor csak a felső tagozatosokat vitték, két hétig tartott a kampány. Ők naponta kaptak a gazdaságoktól buktát, almát, főtt kukoricát - és vihetek haza minden nap fél veder krumplit, zoldséget, amit éppen gyűjtöttek.

Zolika egész éjjel nyugtalan volt. Nagyon belelovalta magát abba, hogy segít a család jó hangulatát fenntartani. Aludni is alig tudott. Egyfolytában azon töprengett, hogyan járjon túl az ellenőrök eszén. Egyet bizonyosan tudott: édesanyjának nem kell többé összegörnyedten fognia a hasát, mert ő szerez pityókát, amitől nincs fájdalma!

Sápadtan, hallgatagon dolgozott egész idő alatt. Még szünetben sem volt kedve a barátaival játszani. Csak a hazamenés érdekelte. Mi lesz, ha elcsípi a vederbe rejtett krumplival? A szülőket az igazgató bácsi behivatja,

megmondja, hogy ő lopott, és akkor édesapja nagyon elveri. De édesanyja megérti, hogy szeretetből tette, és megbocsát neki. Szinte hallhatóan motyogni kezdett, amint az esélyeket latolgatta. Csak egy lehetőség nem fordult meg a fejében: hogy lemondjon a tervéről. Az édesanyjuknak nem fáj a főtt pityókától a gyomra!

A fegyveres ör azonnal észre vette, hogy nem üres a vödör Zolika kezében.

- Öntöd ki azonnal? - ripakodott rá durván.

- Vissza oda a csomóhoz! Usgyi! - Zolika sápadtan és félve állt a marcona alak előtt, és azt mondta: - Nem!

Erre senki nem volt felkészülve. A gyerekek hirtelen mind odatódultak, felbomlott a sor a busz mellett. Ilyen még nem volt! Hogy valakinél krumplit találjanak, és még azt mondja, hogy nem önti vissza a földre! Hu! Majdnem meghaltak a kíváncsiságtól. A kísérő tanárok is ott voltak már a gyerek mellett. Ijedten persze, mert tudták, az esetnek visszhangja lesz. Mire hazaérnek, a Securitate és a tanfelügyelőség már az iskolában lesz. Zolika soha nem okozott problémát eddig. Most azonban azt mondta egyre és egyre, hogy nem hagyja a krumpliját. Hiába próbálkozta érélyes hangon, majd szép szóval, eredménytelenül.

- Megbolondult ez a gyerek? - kérdezte az egyik tanár.

A másik szinte gyáván vont a vállát. Neki is van Zolikával egyidős fia, reméli, hogy nem megy el az esze. Az igaz, hogy ennének az övéi is többet, de porciós világ van. Ő valahogy nem akart nagyon rámenni erre a gyerekekre. Ott vannak a hivatalos szervek, intézzék azok. Csak a látszat kedvéért játszotta a szigorú tanárt.

Maga az ör is megzavarodott, nem tudta, hogy mit is kell tennie. Nem volt túlságosan fényes elme, ám a puska mindig megtette eddig a magát. "De hogy ez a nyamvadt kölyök így megmakacsolja magát!" Pillanatig habozni látszott mindenki. Zolika ezt a megtorpanást használta ki. Kiugrott a sorból, és mint egy nyúl, nekiiramodott a határnak. Percek alatt elnyelte a kukoricás.

Egy ideig várták vissza, de nem bukkant fel többé. A hatvan diák éhes volt, fáradt, a busznak is szigorú menetrendje volt, tehát elmentek. A tanárok nagyon idegesek voltak, az egyikük maradt a hazafias gárdásokkal, hogy megkeressék a kisfiút.

Akkor délután nagy eső volt, hidegen és viharosan fújt a szél.

Zolikára kétségbeesett édesanyja talált rá estefelé. A velejéig átázott és reszkető gyerek sírva ült be az autóba, amelyet az apja vezetett. Anyja pokrócba bugyolálta, törülgette, vigasztalta. Nem szidták, nem faggatták -, minden jó lett volna.

Zolika tüdőgyulladást kapott.

Lázálmában könyörgött, hogy ne engedjék a rendőrt a közelébe, mert elveszi tőle a krumplit. Utolsó percében éles sikollyal édesanyját szólította, aki még akkor sem akart elmozdulni az ágyától, amikor az orvos megállapította a biztos halált.

RÓZSA DANCOS

THE POTATO¹

Mrs. Kovacs was a sickly woman. No matter how much she suffered, Mrs. Kovacs never had a chance to rest. Her three children kept her running ragged. She had no one to help her. Her husband left in the morning, usually with loud complaints and commotion, so that she would eat herself up all day. He did not care about anything else. Often he preempted his wife's complaints and arguments with a couple heavy slaps in her face. He couldn't always stop from feeling pangs of conscience because the beatings wore down Zsofia. Although she gave birth to three children, she was still good looking. If she just didn't whine so much lately!

"Oh! The woman," he thought and gestured with his hand 'the wife is only good when she is beaten' says the old cliché. Still, something wasn't quite right with this folk wisdom, because lately the wifely kisses were becoming cooler after such slaps. Zsofi cried only when the children didn't see it.

She was always holding her stomach, which gave her so much constant pain.

"Stomach ulcers" said the doctor.

"Probably a nervous stomach. My dear woman, you mustn't be nervous. We usually don't need to treat the stomach, but the nerves. Do you have any reason to worry or to be apprehensive?" he asked, but Zsofi shook her head signifying no.

What could she say to this good man? That her marriage is on the rocks? With three small children, one shouldn't complain.

"Regrettably, you must diet. You must find out through experimenting what you can and cannot eat. You can eat everything that does not cause pain."

"Eating potatoes boiled in their skin does not cause pain" said Zsofi happily.

Hearing the news, the kids were very happy. For a long time they have not seen their Mother smile. For a few moments she was again her old self, there were no bitter lines around her mouth. Just the four of them were sitting around the table; the father was out of town on a job.

"Mother, why don't you always eat just potatoes?" asked the eight-year-old boy.

"Always?" asked the astounded Mother. "We don't have much. There are only three potatoes left out of the monthly ration. Who knows when they will be distributing again."

"But so much was grown this year" reasoned Zoli who was in grade five.

They took Zoli every day to the potato fields with the entire school to gather in the crop—it is already the middle of October and they have not started the lessons yet. Potatoes are his greatest enemy because they are driving them very hard between the rows. The full buckets are too heavy for the weak children, but there is no mercy. There is always

¹Translated by George Telch

“Someone” to oversee the Fall time “Patriotic Work.” Often the ten-eleven-year-old children collapse crying. Frequently the teacher on duty helped. Several little girls slumped to the ground and were calling for their mothers. These were such serious matters that, even the boys stopped making fun of the girls calling them “crybabies.” Everyone was very thirsty, only the hired labourers were allowed water from the barrels on the carts, but not the children. Zoli was wearing out his second pair of shoes in the fields. Heaven only knows how they will manage to get him another pair for the winter.

“Mother, just eat the last three potatoes, because I will bring some tomorrow from the fields” acted Zoli like a grownup.

“Don’t you dare!” cried out his Mother seriously.

All three kids were frightened by her tone of voice. They were not used to such sharp rebuke. Mother’s good mood didn’t last, they thought she will never be happy again.

“I just wanted to help” he whispered with hurt feelings.

Zsofi felt that she overreacted, but then, that is not as bad as if the child stole. Of course, much of the harvest remains unpicked which is then plowed under, and, much goes into the silos for animal feed. But no one is allowed to take even one single potato home. The children were saying that at the end of the day, they were not allowed to enter the buses until each one of them was searched thoroughly by armed “Patriotic Guards.” They even emptied the odd potato “accidentally left” in the buckets. Let it rot on the ground, but it must not be taken home.

The child just can’t understand why he could not take home enough so that Mother could cook a goodly portion of potato paprikash.

Zsofi knows all about these things, because already such harvesting was fashionable when she was in school . . . But in those days only the upper classes were taken out to the field... And they received sweet buns, apples and delicious hot corn-on-the-cobb from the workers of the collective farms... They could even take home half a bucket of potatoes, vegetables or whatever they happened to be harvesting.

Zoli was restless through the night. He could hardly sleep. He became possessed with the idea that he will be able to help the family. He was scheming how to deceive the inspectors. One thing he knew for certain . . . Mother will never again double over with stomach pain, because he will get potatoes from which she won’t have pain!

Once in the fields, Zoli worked quietly. He was very pale. During a break, he didn’t join his friends; he was absorbed in thoughts of going home. What will happen if they catch the potatoes hidden in the bucket? The School Principal will call in his parents and tell them that he stole and then his Father will spank him with a belt. But his Mother will understand that he did it out of love and she will forgive him. Just one thing didn’t occur to Zoli, that he should not do

this; Mother’s stomach does not hurt from potatoes!

The armed guard noticed immediately that the bucket in Zoli’s hand is not empty.

“Pour it all out immediately!” yelled the guard rudely. “Back there in the pile! Hustle!”

Zoli stood pale and scared in front of the gruesome and menacing guard and said “No.”

No one was prepared for such an answer. The orderly lines waiting to get on the bus broke up and all the kids crowded around the scene. Such a thing never happened! That they would find potatoes on someone and the refuse to pour it back into the pile! Wow! The kids were dying out of curiosity. The teachers escorting the group were already standing next to Zoli; horrified of course. They knew that there will be serious repercussions.

By the time they got home, the State Security Police and the School Trustees will be already at the school. Zoli never caused any problems until now. But now, he just repeats and repeats that he will not leave the potatoes. Talking to him at first sternly then begging him to stop this nonsense was futile.

“Has this kid lost his mind?” asked a teacher.

As an answer, another teacher just shrugged his shoulders. He also had a son about the same age as Zoli and hoped that he will not go crazy. It is true that his kids would like to eat more too, but this is a rationed world. He did not want to badger Zoli too much. The officials can handle this. It was only for the sake of appearance that he put on a strict face.

The guard got confused and didn’t know what to do any more. He was not very bright minded, but the gun always carried a weight favourable to him.

“How stubborn this damned kid is!” said the guard.

For a minute everyone hesitated. Zoli used the confusion to get away. He jumped out of the crowd like a rabbit and disappeared into the cornfield. For a while they waited for him, but he never turned up. The sixty students were cold, hungry and tired, and, the bus had to keep to a schedule, so they left. The teachers were very very nervous, and one of them stayed behind with the “Patriotic Guards” to continue the search.

That afternoon it rained hard and a stiff cold wind was blowing.

Zoli was found toward sundown by his desperate Mother. Zoli was drenched thoroughly and frozen to his bones. He was crying as they put him in the car that his Father borrowed. His Mother tried to dry him with a towel and wrapped him in a blanket. They didn’t scold him, instead tried to console him. As if everything was in order—how wonderful that would have been.

Zoli contracted pneumonia. In his feverish delirium he was begging not to let the policeman near him because he will take away the potatoes. With his last breath he called his Mother, who sat by his bedside all along and didn’t want to move even after the doctor pronounced Zoli to be dead.

ROBERT SCHUMAN-DÍJAL¹ TŰNTETTE KI AZ EURÓPAI NÉPPÁRT TÖKÉS LÁSZLÓ EURÓPAI PARLAMENTI KÉPVISELŐT. TÖKÉS LÁSZLÓ BESZÉDE A DÍJ ÁTVÉTELEKOR

„Megtiszteltetésnek és kiváltságnak érzem, hogy átvehetem a *Robert Schuman*-díjat, éppen ma, amikor a kegyetlen kommunista diktatúra romániai bukásának huszadik évfordulójára emlékezünk, arra, hogy a nép összefogása megdöntötte a rendszert.

Kivételes jelentőséggel bír az a körülmény, hogy a forradalom éppen *Temesváron* tört ki, egy olyan városban, ahol mintegy *tíz nemzeti közösség* és ugyanannyi vallási felekezet él együtt a *kölcsönös megértés és tisztelet* szellemében. Annak dacára, hogy a *Ceaușescu*-rezsim egymás ellen fordította azokat, akik különböztek egymástól, különösképpen pedig a románokat a magyarok ellen, és a második világháború óta németellenes érzelmeket szított, 1989. december 15-én a város egész közössége csatlakozott a templomunkat körülvevő magyarokhoz és két napon át (december 15-én és 16-án) hajnaltól késő estig a szolidaritás élő láncát vonta templomunk köré, elűzve ekként a Securitate embereit, akik hónapok óta zaklatták és terrorizálták családomat és egyházunk tagjait.

Mindmáig úgy érzem és hiszem: *csoda* történt Temesváron. Köszönettel tartozom az Úrnak, amiért csodálatos módon lépett fel oldalunkon egyenlőtlen harcunkban, miképpen egykoron, amikor Dávid került szembe Góliáttal.

A nemzetiségileg és vallásilag sokféle közösség tagjai a közös ellenség, a »*Kárpátok Génusza*« ellen egyesítették erőiket. Az akkori események varázslatos légkörét – »*Temesvár szellemét*« – az *egység a sokféleségben* szellemiségének előfutáraként tartjuk számon, melyben mindannyian hiszünk a mai Európában. Néhány óra leforgása alatt templomom *az ország első szabad „területévé”* vált, ahogyan december 20-án Temesvár is Románia *első szabad városa* lett. Néhány napon belül a felkelés átterjedt az egész országra, és december 22-én Bukarest is a diktátor ellen fordult, akinek menekülnie kellett. Ily módon hét nap alatt megdőlt az utolsó sztálinista diktatúra, a dominó-effektus részeként teljesítve ki a berlini fal leomlását. Románia szabaddá vált.

Temesvár népe, azé a városé, ahol 1989-ben a magyar református egyház lelkészeként szolgáltam, bátran fellázadt az elnyomás, emberi méltóságuk és alapvető jogaik oly sok éve tartó lábbal tiprása ellen. Sokan életüket veszítették azért, hogy mi ma demokratikus társadalmat építhessünk.

Ahogyan *Tunne Kelam* képviselőtársam szokta mondani: a kommunizmus tartópillérei a *félelem* és az *erőszak*. Mi, Temesváron nem a magunk erejéből voltunk bátrak: az Úr és a hit segítségével sikerült legyőznünk félelmünket. Ahogyan akkoriban mondtuk, áttörtük „a

8 ¹A Schuman-díj megelőző kitüntetettjei között megtalálható Elena Bonner-Sakharov, II. János Pál pápa, Jean Claude Juncker, Valéry Giscard d'Estaing és Michel Barnier.

hallgatás falát”, amely a félelem légkörét övezte.

„Ajánlom ezt a díjat a hősök és mártírok emlékének, mert áldozatukkal a demokrácián, a törvény uralmán és az emberi jogok tiszteletben tartásán alapuló egyesült Európához járultak hozzá, amelyben ma élünk.”

Köszönettel tartozom Istennek és Egyházamnak, amiért mellettem álltak. Ugyancsak köszönettel tartozom családomnak, feleségemnek és tágabb családomnak, protestáns családból származó hét testvéremnek éppúgy, mint szüleimnek, teológus professzor édesapámnak. Támogatásuk nélkül nem lettünk volna képesek felkelni a kisebbséggel szembeálló nacionalkommunista zsarnokság ellen.

Engedjék meg, hogy végezetül felidézzem Robert Schuman emlékét és példáját, a hit emberét, aki – társaival egyetemben – egyként hirdette a demokratikus és a keresztény értékeket, és akinek alapvető szerepe volt Franciaország és Németország háború utáni megbékélésében. A közép-kelet-európai régióban további erőfeszítéseket kell tennünk a hagyományos román-magyar szembenállás megfékezéséért. Ezen a téren mutat nekünk példát Robert Schuman, az európai egység egyik atyja. És ebben az értelemben kell Temesvár hősiességének lényegét és üzenetét tekintenünk.

(Elhangzott Strasbourgban, 2009. december 17-én): Forrás: Az Európai Néppárt Európai Parlament Frakciójának Közleménye

ROBERT SCHUMAN MEDAL AWARDED TO LÁSZLÓ TÓKÉS MEP BY EPP GROUP CHAIRMAN JOSEPH DAUL MEP

In the context of the twentieth anniversary of the fall of Communism in Europe, the EPP Group Chairman Joseph Daul awarded the Robert Schuman Medal in a formal ceremony during an EPP Group meeting in Strasbourg to László Tóké MEP in recognition of the decisive role he played in the Revolution of 1989 in Romania, overthrowing the Communist dictatorial regime of Nicolae Ceausescu. On 16 December 1989, a protest broke out in Timisoara. An effort to transfer László Tóké from his post as an Assistant Pastor in Timisoara and to evict him from his Church accommodation helped trigger the Romanian Revolution of 1989. As a result of the bloody revolution - which counted close to over one thousand victims - Nicolae Ceausescu was overthrown and the Communist era was ended in Romania. The people of Timisoara were the spark of the Romanian Revolution...

Awarding the prize, Joseph Daul emphasised the historical role played by László Tóké in the liberation of Romania from Communist rule. “Men of your courage and your strength made the reunification of Europe possible. Men like you best symbolise the humanistic vision of society that we, the EPP Group, do not cease to defend since the time of the Fathers of Europe. With all my heart, for Romanians and for Europe, I thank you.”

STEVE SAVANYA

SPIRITUAL

Oh, Lord! I've never ever cried
About anything like this before
The sun and the moon are ghostly spheres
The world 's afloat in deadly tears
Just let me sing once more
Oh, Lord! I've never ever moaned
About anything like this before
In the chasm of time I've sailed around
My feet can no more walk the ground
Just let me sing once more
Oh, Lord! I've never ever heard
About anything like this before
Fake smile and sorrow pave the way
For a hollow tomorrow every day
Just let me sing once more
Oh, Lord! I've never ever prayed
About anything like this before
A psalm, a praise, a poem that's kind,
A guiding light for all mankind
Just let me sing once more

FEBRUARY POEM

So many things keep telling me that
I should feel cold.
Cold and old!
Yet, all I see is fresh, fine powder snow
Lit up by Alberta blue skies and
Naive, playful lights.
I love to inhale this oxygen filled air
slowly and deeply.
Slowly and deeply!
I love the way the sun's rain of glittering
Warmth is streaming down my face.
In the meantime images and fragrances of an
Awakening spring are teasing my mind.
Tell me! How could I possibly feel
Cold and old?

Fotó: Gál Levente

MEDGYESSY ÉVA

LÁSSÁTOK, FELEIM!

„Látjátok, feleim...” – ezzel a címmel nyílt kiállítás, hosszú évek kutatói és restaurátori munkája után az Országos Széchényi Könyvtárban, féltve őrzött nyelvemlékeinkből – amint a rendezvény alcíme is tudatja: „a kezdetektől a 16. századig.” Nem kell megszállott nyelvtörténésznek lenni ahhoz, hogy beleborzongjon az ember, annak már a pusztán gondolatába is, hogy a kiállítóteremben eredetiben olvashatja az Ómagyar Mária-siralom balladisztikus sorait, vagy a Halotti beszédet, mely – ha nem a mai nyelvhez közelebb hozva hangzott volna el a kiállítás megnyitóján Jáki Sándor Teodóz, bencés atya megrázó előadásában –, magyar fülnek akkor sem csengene idegenül csaknem ezredév távlatából előbukkant szövegével.

„A korai nyelvemlékeink legbecsesebb nemzeti ereklyéink közé tartoznak, de csak nagyon ritkán kerülnek nagyobb nyilvánosság elé, önálló nyelvemlék-kiállításra pedig eddig még nem került sor.” – adja hírül a sajtóanyag. Az esemény fényét-rangját emelte az is, hogy a tárlatot nem kisebb személyiség, mint maga a Magyar Köztársaság elnöke, Sólyom László nyitotta meg. Nem kétséges, óriási munkát végzett a gazdag anyagot tartalmazó kiállítás kurátora, Madas Edit, aki a tárlatvezetői szerepet ellátó kis szórólapot is jegyzi.

Az előtérben – ráhangolóként – a nyelvemlékkutatás történetébe, nehézségeibe és a jelen munkálataiba kap betekintést a látogató. (Ki gondolta volna, hogy a 19. században, amikor úgymond fellendült a kereslet az antikvitásoknak számító nyelvemlékek iránt, azonnal megjelentek az ügyes hamisítványok is...) A tárlat három teremben mutatja be legjelentősebbnek számító nyelvemlékeinket. Az elsőben a latin nyelvű szövegekben előforduló szórványemlékek, élen a Tihanyi Alapítólevéllel, kaptak helyet, valamint a szintén latin nyelvi környezetben fennmaradt szövegemlékek, mint a már említett Halotti Beszéd is.

A második helyiségben a magyar nyelvű kolostori irodalom 1440 és 1530 közötti erekléit állították ki. A roppant hatásos, kolostorudvart idéző installáció „kerengője” által körbevéve, a középpontban, mint egy kút – a maga szimbolikájával – áll az a tároló, amelyikben most először találkozott a Biblia első magyar fordításának, az úgynevezett Huszita Bibliának mindhárom fennmaradt részlete: a Bécsi, a Münchener és az Apor kódex, amelyeket három különböző országban őriznek. Az első ma már az Országos Széchényi Könyvtár tulajdona, a második Münchenből érkezett, és az erdőszentgyörgyi Rhédey grófok hagyatékából előkerült Apor kódex pedig a Sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum tulajdona. Ez utóbbit a kiállítás alkalmából az Országos Széchényi Könyvtár szakemberei restauráltak.

A harmadik teremben a magyar nyelvű irodalom kezdeteiről alkothatunk képet a költészet legkorábbi terméseit is megtekintve. Itt kapott helyet az első nyomtatott Magyarország-térkép is, az úgynevezett Lázár-térkép, amely ma már – a Corvinák, Bolyai János Appendix-e és Körösi Csoma Sándor szellemi hagyatéka mellett a Világörökség listáján is szerepel.

Bár a korabeli írásokat természetesen nehéz kislabilizálni, a „hely szelleme” napokig kísérti az embert. A három viszonylag szűk teremben lehetetlen nem elérzékenyülni... Jelen van itt valami megnevezhetetlen... Fennköltség? Szellem? Szakralitás? Nem tudom, de sűrű tőle a levegő, hogy szinte a bőrön át lehet érezni.

Igaz, a magam részéről – marosvásárhelyi, és mint ilyen, még több évtizedes budapesti tartózkodás után is gyógyíthatatlan lokálpatrióta lévén – hiányolom a Marosvásárhelyi Sorokat ebből az igazán „nekik” való társaságból. De kárpótol a kiállítás fantasztikus szellemi élményén túl szerzett két felismerés, avagy inkább megerősítés... Az egyik, amit a gyönyörű kódexek, és összességében ez a páratlan kincs tanúsít: hogy az a bizonyos „sötét középkor” talán nem is volt olyan sötét...

A másik kisebb, de számomra még fontosabbnak tűnő mozzanat, pontosabban egy apró jelző: Monok István, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatójának ünnepi megnyitó beszédében hangzott el. Eszerint jelen kiállítás „... a legkorábbi *latin betűs* magyar nyelvemlékeket” sorakoztatja fel. És ez már reményt ad... Innen vajon hány lépés, hogy a *nem latin betűs* – nota bene, rovásírásos magyar nyelvemlékek kutatása is hasonló eredményeket mutathasson fel? (*Népűjság, Marosvásárhely*)

Münchener kódex

**A DON-KANYARNÁL 67 ÉVE
FELÁLDOZOTT MAGYAR KATONÁK
EMLÉKÉRE**

**IN MEMORIAM OF THE
MARTYRS OF THE DON BEND ON JANU-
ARY 13, 1943**

HOVA TÚNT A SOK VIRÁG²

Hova tűnt a sok virág, mely ott nyílt a réten,
Hova tűnt a sok virág, vélük mi lett?
Hova tűnt a sok virág, lányok téptek bokrétát...
Ó, mondd, ki érti ezt, ó, mondd, ki érti ezt?
Hova tűnt a sok leány, bokréták a kézben,
Hova tűnt a sok leány, vélük mi lett?
Hova tűnt a sok leány, gyűrűt váltott mindahány...
Ó, mondd, ki érti ezt, ó, mondd, ki érti ezt?
Hova tűnt a sok leány, vélük mi lett?
Hova tűnt a sok leány, gyűrűt váltott mindahány...
Ó, mondd, ki érti ezt, ó, mondd, ki érti ezt?
Hova tűnt a férfinép, ujján új a gyűrű még,
Hova tűnt a férfinép, vélük mi lett?
Hova tűnt a férfinép, indulóra büszkén lép...
Ó, mondd, ki érti ezt, ó, mondd, ki érti ezt?
Hova tűnt a sok vitéz, ki oly büszkén lépdelt,
Hova tűnt a sok vitéz, vélük mi lett?
Hova tűnt a sok vitéz, minden ház egy sírra néz...
Ó, mondd, ki érti ezt, ó, mondd, ki érti ezt?
Hova tűnt sok néma sír, házak közt a mélyben,
Hova tűnt sok néma sír, vélük mi lett?
Hova tűnt sok néma sír, nyílik már a gólyahír...
Ó, mondd, ki érti ezt, ó, mondd, ki érti ezt?

PETE SEEGER

WHERE HAVE ALL THE FLOWERS GONE¹

Where have all the flowers gone, long time passing?
Where have all the flowers gone, long time ago?
Where have all the flowers gone?
Young girls have picked them everyone.
Oh, when will they ever learn?
Oh, when will they ever learn?
Where have all the young girls gone, long time passing?
Where have all the young girls gone, long time ago?
Where have all the young girls gone?
Gone for husbands everyone.
Oh, when will they ever learn?...
Where have all the husbands gone, long time passing?
Where have all the husbands gone, long time ago?
Where have all the husbands gone?
Gone for soldiers everyone
Oh, when will they ever learn?...
Where have all the soldiers gone, long time passing?
Where have all the soldiers gone, long time ago?
Where have all the soldiers gone?
Gone to graveyards, everyone.
Oh, when will they ever learn?...
Where have all the graveyards gone, long time passing?
Where have all the graveyards gone, long time ago?
Where have all the graveyards gone?
Gone to flowers, everyone.
Oh, when will they ever learn?...
Where have all the flowers gone, long time passing?
Where have all the flowers gone, long time ago?
Where have all the flowers gone?
Young girls have picked them everyone.
Oh, when will they ever learn?
Oh, when will they ever learn?

GLORIA

VICTIS

¹Words and Music by Pete Seeger (1955), (c) 1961 (renewed) by Sanga Music Inc.

²Kovács Erzsi tolmácsolásában

DOBOS MARIANNE

FELEMELŐEN TOROKSZORÍTÓ¹

Mindazok, akik nem ismerik az érzést *torokszorító* vagy mintha kést döfnének az ember szívébe, kérem ne kezdjenek írásom, de legfőképpen semmiként sem, ennek a könyvnek az olvasásába.

Bár?! Hátha...! Hátha rájuk is igazak lehetnek Mahatma Gandhi szavai, miszerint a szeretetben, a legtökéletesebb tűzben, a legkeményebb vasnak is meg kell olvadnia.

Olvasás:

Ami a tüzet illeti, annak a tűznek a rendkívülien magas fűtőértékéhez, amely Margittai Gábort, és feleségét Major Anitát hajtotta közel kétharmadvilág körüli útján, semmi kétség nem férhet. Ami csodálat kijárhat egyaránt és egyszerre az ember fizikai és szellemi teljesítményének, nekik legalább a köbön, vagy inkább még annál többedik hatványon is mind kijár. A magam részéről nincs az a szuperlatívusz, amit soknak találnék munkájuknak az értékelésére.

Olvasás:

Gondom, súlyos gondom mégis marad. Marad és maradt, önmagában is *torokszorító* és mintha kést döfnének az ember szívébe érzéssel, és azt a sok magyar testvéremnek, mint ahogyan 2005. december ötödikén bizonyította, a minden acélnál keményebb szíve okozta, okozza, és adná Isten, hogy a nemzet, a haza fennmaradása érdekében végre felhagyna annak okozásával.

Kísért egy magam alkotta kép. Talán rögtön azután, ahogyan Szent István király felajánlotta az országot a Szűzanyának, kicsit másként, de azonnal jelentkezik, a maga jussát követelve a sátán. Mint ahogyan Jóbról, népünkről is valami olyasmit mond az Úr neki, hogy kezedbe adom mindenét, amije csak van. Ha országát nem kíméled, ha népét tűzzel-vassal irtod, rabszjira fűzve hurcoltatod el, vagy kényszerítet kétségbeesett menekülésre akár hazájától sok ezer kilométerekre is, legalább az *írmagjára ne nyújtsd ki kezedet. Hadd maradjon, míg világ a világ magyar a földön!*

Hadd maradjon, míg világ a világ magyar a földön!

S hogy az írmagnak való is bőséggel legyen, nem volt olyan évszázada a magyar történelemnek, hogy viharai ne szórtak volna szét a szélrózsa minden irányába hazánkfiait.

Elég, ha csak a XX. századi nagy magyar vérvesztéségre, Trianonra, vagy az első és második világháború, a gazdasági válság, az 1956-os forradalom és szabadságharc az anyaországtól elszakítottjaira, vagy egyéni sorstragédiáik miatt kényszerűségből eltávozottjaira gondolunk. Talán néhány száz év múlva is lesznek, de reméljük sokkal jobb sorsral megáldottan, mint a ma így élők, és saját akkori koruk tudományos és társadalmi érdeklődését sokkal jobban élvező, olyan leszármazottait, olyan az „őshazájuktól” is, saját kultúrájuktól is elszakadt népmaradékok, mint akiket két év kitartó munkájával, és sok veszedelmes, és fárasztó

utazásaival Margittai Gábor és felesége Major Anita felkerestek.

Érdekes, izgalmas olvasmányt vehetünk kezünkbe arról, hogy kik ezek a „legkülső magyarok”, és hogyan látnak minket, hogyan látják sorsukat ma.

Lelkemben mély sebeket, torokszorító fájdalmat, és mintha kést döfnének a szívébe érzéseket mégis, már a könyvbemutató, de a könyv olvasása során is az igazán keserves kínokat a „legbelsőbb magyarok”-ról szóló — akik mindenkorban voltak, és ma is ilyenek vannak a legfőbb hatalomban, akiknek nemzeti szégyennapunk 2005. december ötödikét is köszönhetjük — beszámoló okozták.

Aki keleti magyarokat keres Ázsiában, az könnyen nyugatiakra vagy azok ükunokáira talál. Harmatta János (1917—2004) professzor fogalmazta ezt meg ilyen pontosan.

Így járhatnak, akik a Volga-Káma közötti őshazát keresik, vagy újabb hírt szeretnének hozni, mint Julianus barát.

A magyar menekült, Ruppert Raffael könyvéről, melyben először Londonban, és angol nyelven adja közre a Gulágon töltött éveit történetét, ezen a honlapon is írtam. A foglyok — közöttük történész, antropológus — el-elgondolkoznak azon is, nem (ös)haza hozták-e őket? Megragadja képzeletüket rabtartóik egy-egy szava, milyen rokon hangzású is. Ez második világháború utáni történet, de meg is toldhatjuk még több hasonlival, vagy idézhetünk az első világháború utáni emlékezéseket is: „Németh László plennitisznek nevezi – az orosz plennij, azaz fogoly szóból képezve – azt a beteges lelkiállapotot, amely az első világháborúban hadifogságba esett, majd szibériai lágerekben tengődő magyarokon is erőt vett. Többek között művelt édesapján, aki meg volt győződve arról, hogy rájött a világ ősnyelvének titkára. A második világháború után újabb hazakutató kór támadt, az emigrítisz: a nyugatra menekült magyarságból mind többen igyekeztek áttörni forradalmi elméletükkel az álszent szocialista tudományosság falán. Mintegy maguk igazolására is hangsúlyozván többek között, hogy a besenyők soha nem voltak olyan erősek, hogy a magyarokat elűzzék szállásaikról; hogy a magyaroknak soha eszük ágában sem volt nomadizálni, mert a világ legfejlettebb városiasságával rendelkeztek, és így tovább, felemlgetve mindazt a romantika korabeli és két háború közötti ʻőstörténeti ténymegállapítást’, melynek végkövetkeztetése mindig szomorú összeesküvés-elmélet volt. De ha valaki kirekesztődött is hazájából – mert kirekesztették —, azért még szeretett volna érte tenni. Legalább az őstörténeti bölcsök kövének felfedezésével – ami ugyancsak a fogolyléktan rejtjelmeivel függhet össze.”

A szerző- és egyben házaspár nem áldozata egyik kórnak sem. Sokkal inkább a Harmatta János professzor által említett „nyugatiak” leszármazottaira „találnak” rá. Nem állítanak azonban semmit. Viszont, amit, és ahogyan elmondják, hogyan is juthattak oda elődei az „írmagnak”,

¹Magyar-Hon-Lap, 2010. jan. 5.

és hogyan ragaszkodik ez az „írmag” büszkén ahhoz, hogy ők ilyen elődöknek a leszármazottai, az igen *torokszorító* és *mintha kést döfnének az ember szívébe*.

Főként, mert honfitársaink, akik anno a nyolcvanas években vörösré sirták a szemüket a televízió előtt, Kintekunta az Afrikából Amerikába elhurcolt, és ott eladott rabszolga sorsán (ha jól emlékszem Gyökerek volt a sorozat címe, amelyben történetét feldolgozták), vagy akik gyűjtést szerveztek Isaura, egy másik filmsorozatbeli rabszolgálya kiszabadítására, arra még sohasem gondoltak, hogy hány magyart adtak el és hány magyar szenvedett hozzájuk hasonlóan rabszolgaként a Mediterranumban. Sőt esetleg még keservebb sors jutott nekik a történelem folyamán.

„Furcsa időszak lehetett mindenestre, amikor a végóráit élő keleti magyarság szórvány tagjai 'egy csomagban' keltek el az éppen formálódó új magyar kényszerdiaszpóra tagjaival a krimi rabszolgapiacra. Bár a tatárjárás rövid epizód volt az oszmán uralom másfél évszázadához képest, már akkor is egész falvakat hajthattak keletre az erre szakosodott csapatok. Hát még, amikor iparszerűvé vált a déli végek lakosságának elhurcolása a XIV. század második felétől kezdve!”

Az alföldi falvak elnéptelenedése ebben az időszakban ugyanúgy történelmi tény, mint ahogyan az oszmán rabszedés is történelmi tény. Az is, hogy ezeket a portyázó rabszolgavadászokat, jobbára – úgy-e, hogy ismerősen torokszorító — magyarok vezették oda, ahonnan honfitársaikat rabszóra fűzve hajtották el „zavarba ejtő távolságra”. Akiknek olyan írmagja él ma is, aki *madzsarnak*, *magyaráb*-nak vagy *madjar*-nak büszkén nevezi magát.

Talán sokan olvasták a honlapon is, amit a szerzők már a könyv megjelenése előtt a Magyar Nemzetben, és a honlapon is, közreadtak.

Macarköy (Magyarfalva) mellett meg ott van Polonezköy (Lengyelfalva). A lengyelek ott is jobban „feltalálták” magukat, mert manapság sertésnyészéssel is foglalkoznak. Ezért a külföldi diplomaták odajárnak disznóhúst vásárolni. Talán nemcsak ennek, bár minden bizonnyal ennek is köszönhető, mennyivel több helyen találhatunk híradásra, akár az interneten is, és nemcsak lengyel web-lapokon, a Lengyelfaluról. Utazási irodák sora szervezi oda útjait. Ebből is jól látszik, a XXI. századi „belső” lengyelek, a miénknél sokkal nagyobb érdeklődéssel figyelnek az ő „legkülsőbb” lengyeleikre. Ezek a lengyel hazafiak a XIX. századi felkelés vérbefojtása után kényszerültek menekülésre. Velük menekültek a magyar segítők, mert a történelem folyamán, és erre büszkének kell, hogy legyünk, azelőtt, és azután is annyiszor, harcoltak együtt ennek a két szabadságszerető népnek a fiai.²

Azután, mert ezt is érdeklődéssel figyelem, ez is nagy örömmre szolgál, észreveszem mennyire el kezdtek szaporodni Margittai Gábor könyvének megjelenése óta azok az írások, melyek ezekről a 'magyar tudatú néptörédekekről' szólnak. Sajnos így is marad több a „torokszorító”.

Ezt a szót Móricz Zsigmondtól kölcsönöztem. A Kodolányi János tiszteletére a XVII. kerületben, december harmadikán tartott „*Íme, javamra válik legkeservebb keservem.*” (Iz.38.17) az akkori Ormánságról szóló *Sötétség*, és a mai, az egész haza, és egész Európa egy nagy Ormánság alap gondolatot körbejáró, és a tragikus tényre figyelmet felhívni kívánó előadásomat erre építettem.

Nem nyelvészkedés, egyszerű szófordulat. Ez él a magyar emberben, rettenetes érzését ebbe a szóba sűríti, amikor mintha kést döfnének a szívébe.

Mennyire áramütésként ért szinte mégis, amikor ezekre az így, csupa nagy betűvel írt sorokra találtam: „MIKES KELEMEN ELMOND EGY TOROKSZORÍTÓ ESETET: A FEJEDELEM, RÁKÓCZI FERENC UDVARA RABOK VONTATTA GÁLYÁN MENT FRANCIAORSZÁGBÓL TÖRÖKORSZÁGBA; ÉPP AZON AZ ÚTVONALON, AMELYEN MÁSFÉL SZÁZADDAL ELŐBB A RÉGUSSE-IEK JÖTTEK. A NYÍLT TENGEREKEN ISMERŐS ÉNEKRE FIGYELTEK FÖL: AZ EVEZŐKHÖZ LÁNCOLT RABOK ÉNEKELTEK: MAGYAROK – TÉRT VISSZA A HÍRREL AZ URAKHOZ AZ, AKI LENÉZETT A NYÍLÁSON.

AZUTÁN A FEDÉLZET UTASAI TOVÁBB ETTEK-ITTAK, BESZÉLGETTEK. SZÓBA SEM EJTETTÉK TÖBBÉ A LENTIEKET. HOLOTT MÁS GONDJUK SEM VOLT, MINT A HAZA, A HAZAI SZEGÉNY NÉP”

Nem kommentálandók, de megszívlelendők...

Azt, hogy kik azok a Réguisse-iek, Provence magyarjai, az is kiderül a könyvből.

Végezetül jöjjön a felemelően, gyönyörűen torokszorító. Gyönyörködünk, és egyben csodálunk is rá a székely kapura, mely bizony nem Erdélyben áll.

2005-ben „kitagadott” magyar testvéreink egyike, Beder Tibor csíkszentdomokosi pedagógus, 2600 kilométert gyalogolt végig, nyolcvan nap alatt mert:

„Erdélyben olyan közegben élek, amelyben mindennap kérdéses, meg tudok-e maradni magyarnak. Az ember keresi a fogódzókát: mi az, ami bennünket megtart ebben a kultúrában? Amikor hallottam, hogy van Törökországban is hasonló sorsú település, elindultam ide, hogy tanuljak tőlük valamit. Hiszen nagyon érdekes, hogy a gebizi nem tud egy szót sem magyarul, alig valamit Magyarországról, mégis büszke a származására.”

Beder Tibornak és a hozzá hasonlónak a határon túl, azt hiszem nincs mit tanulniuk tőlük...

De... Ti? Legbelsőbb magyarok... Ti ezen nem szoktatok elgondolkozni? Pedig, amíg nemcsak „írmagja” marad Szent István népének, minden magyar feladata, származására büszkén, nem enni-inni és beszélgetni, de tenni... Meg kell bánni bűneinket, mert az Úr hajlik az emberek bűnbánatára...

De jó lenne kiérdekelni, hogy amint a Bibliában a kitartó Jóbot és nemzettségét megáldotta, ugyanebben az áldásban részesülhessünk mi és maradékaink is.

²Milyen jó, és ezt gyakran megteszem, emlékező tekintettel, az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc képeit nézni, miközben **Herbert Zbigniew Magyarokhoz című** versét megzenésítetten hallgathatom.

Egy próféta sem kedves az Ő hazájában, olvassuk a bibliában¹, de hasonlóan fogalmazta meg a nép is a maga tapasztalatán alapuló bölcsességét. Évek óta kísért ez a közmondás, pontosan azóta, amióta megismertem Fias Attilával az első interjút készítettem.

Mert bár a nemzetközi, sőt a kanadai dzsessz világában már régóta ismerősen cseng Attila neve, a kanadai magyarok körében még kevesen tudnak róla. A Kalejdoszkóp folyóirat decemberben megszervezte a torontói Magyar Házban az Attila Fias Trio/Quartet karácsonyi, vacsorával egybekötött hangversenyét, amely tulajdonképpen az itteni magyar közösség előtt debütáló koncertnek is tekinthető. Hatalmas sikert aratott az együttes, és egybehangzó vélemény szerint, történelmet "csinált" az esemény az óriási Szent Koronával büszkélkedő Árpád teremben.

A Budapesten született Fias Attila kisgyermekként kezdett zongorázni édesapja irányításával, majd a család Kanadába érkezése után a jól ismert zenész, Dr. David Ouchterlony tanítványaként képezte magát. A Torontói Egyetem Zenefakultásán kiegészítéssel (Honours degree) szerzett diplomát.

A nemzetközi dzsessz kiváló mestereivel koncertezett, köztük többen Oscar díjjal is dicsekedhetnek. Tekintélyét emeli a sok önálló kompozíció, filmekre írt zeneszáma, nem utolsósorban pedig a tanítás. Attila irányításával tanuló százai ismerkedtek meg a dzsessz és általában a zene titkaival, a komponálás, zongorázás fortélyjaival.

A Magyar Házban olyan közismert és kedvenc magyar nóták dzsesszesített változatát adta elő a zenekar, mint a Jőjjön ki Óbudára vagy az Akácós út. A mélabús hangulatot elhessent, a szerelmi könnyes vallomás helyébe fiatalos ritmus lépett - modern, izgalmas, vérpezsdítő változatot teremtett a bravúros megoldás. Rendkívüli élményt jelentett a hallgatóknak a Mennyből az angyal, a Csendes éj előadása is.

A Trio tagjai, Richard Brisco dobos, Pat Kilbride basszista Attilához hasonló virtuozitással zenéltek a csaknem éjfélbe nyúló magyar hangversenyen. Összel ismét vendégül látjuk őket, addig viszont az új CD-jüket bemutató koncerten élvezhetjük muzsikájukat. (www.attilafias.com)

DANCS RÓZSA

MÉG EGYSZER FIAS ATTILÁRÓL ONCE AGAIN ABOUT ATTILA FIAS

Born in Budapest, Hungary, Attila began studying music and playing piano at an early age with his father's guidance. When his family moved to Canada, he studied with distinguished Canadian musician Dr. David Ouchterlony. He graduated with an Honours Bachelor of Music Performance degree in Jazz from the University of Toronto. Attila's extensive experience includes performing and recording with people such as producer Jack Douglas (Aerosmith, John Lennon), Oscar-winner A.R. Rahman (Slumdog Millionaire), and other Indian music stars such as Hariharan, Shankar Mahadevan, New York Brazilian jazz harmonica virtuoso Hendrik Meurkens (Oscar Castro-Neves, Paquito D'Rivera), tabla master Rajesh Rajbhatt (Zakir Hussain), vibraphonist Peter Appleyard, Olivia Newton John, Nell Carter, The Trews, many Canadian musicians such as George Koller, Jim Vivian, Dave Young, Alex Dean, Rick Gratton, Rob Piltch, Kevin Laliberte, Mark Kelso, Reg Schwager, members of The Boss Brass, The National Ballet of Canada and The Toronto Symphony Orchestra to name some. Attila is based in Toronto, Ontario and Victoria, BC. As a bandleader or a performing musician, he has toured around the world - Europe, Japan, Korea, Brazil, Africa, Australia, Singapore, Hong Kong, India and the US, playing everything from packed stadium concerts to small clubs. He has performed in major concert venues such as the Los Angeles Convention Center, Wembley Stadium, Sydney SuperDome, Singapore Indoor Stadium, Bangalore Palace Grounds, Hong Kong Convention and Exhibition Centre, as well as many smaller international venues. He has also played live music across Canada.

Teaching has always been part of Attila's regular schedule. He has taught at privately and at institutions such as Queen's University, Trinity College School and others, including clinics, band coaching, masterclasses and music writing courses.

Attila has produced, composed, arranged, and performed for Universal/MCA, Sony/BMG, EMI America, Somerset Entertainment, Fisher Price and independent labels, on over 80 internationally distributed CDs. With over two million units sold worldwide, including a platinum and three gold-selling albums in Canada, they cover a diverse range of styles including jazz, world music, rock, country, gospel, Broadway, big band swing, new age, classical, latin, R&B, children's music, Indian fusion, brass quintet etc. He has also been involved in recording film music for North America and India, and has worked with acclaimed producer Rodney Jerkins (Michael Jackson, Jennifer Lopez) for Universal Pictures, and Oscar-winning producer A.R. Rahman (Slumdog Millionaire) for UTV Motion Pictures.

KASLIK PÉTER

**MIÉRT HIÁNYZIK REMÉNYIK SÁNDOR ETA
TANKÖNYVÉBŐL?**

„Szól a censor: Álom, megfojtalak,
Hogy lásd a napfényt: én megtiltom Néked” (Reményik S.)

Eta édesanyja, magányos budai lakásában, ereklyeként megőrizte Eta 1965-ben kiadott iskolai tankönyvét. Eta negyvenöt évvel ezelőtti, lilás kék csomagolópapírral gondosan beborított egykori tankönyvérol jó lenne egy nosztalgikus elbeszélést írni. Jó lenne ezt a leendő hangulatos írást Eta fiatalkori álmainak és titkainak leírásával aláfesteni, és azt az Eta tankönyvében szereplő magyar írók és költők ma is érvényes, a tizennégy éves diáklányok szívéhez szóló idézeteivel ellátni. Ilyenekkel:

A határon túl vár a vőlegény, /A határon túl ég a szerelem, / De innen még a vámsorompó áll, /S a vámon túl a násznagy nem megyen. / Ó furcsa lakzi, furcsa, balga bál! (Sárika repatriál)

A vers felolvasását követően, a tanár röviden ismertette volna a vers keletkezésének hátterét. Elmondta volna, hogy Sárika, a költő Reményik Sándor közeli barátja volt, aki egy szomszéd városból való ifjúval járt jegyben, és már az esküvőt is kitűzték, amikor az országot szétszakították, és a mennyasszony szülőhelye Romániába került, a vőlegény pedig csonka Magyarországra. A vers arról szól, hogy Sárika így külföldre megy férjhez, és örökre elhagyja hazáját. Ennél a házasságkötésnél valóban Sárika jó barátja, a költő Reményik Sándor lett volna násznagy, de ő nem lépte át a határt. A tanár ezen a ponton a tantárgyak integrálásának jegyében kiterítette volna a térképet, és megmutatta volna az osztálynak, hogy hol van Erdély, és hol húzták meg a határt, és honnan hova megy el Sárika, most már véglegesen. A tananyag kibővítése érdekében a tanár felhívta volna a diákok figyelmét arra is, hogy Reményik szerint az ország szétszakításának e rettenetes időszakában a vonatok nemcsak mentek, és vitték a magyarokat Erdélyből, hanem vonatok jöttek is. Hozták azonnal szerelvényszámra a tiszta magyar vidékekre betelepített románokat. Ezen a ponton a tanár felhívhatta volna a diákok figyelmét Ignác Rózsa „Anyanyelve magyar” című könyvére.

A gondos tanár Reményik Sándor költészetének kapcsán arra is kitért volna, hogy Kolozsvár több jelentős épületét Reményik Sándor édesapja építtette, s ennek következtében a költő számára maga a város a költő háztájának a szerves folytatása volt.

Eta valószínűleg nagy szeretettel olvasta volna gimnáziumi tankönyvében a következő sorokat is:

Megkaptam és elolvastam mohón, / Nem egyszer ezt a kedves levelet, / Ezt a kedves, / Ezt a kemény erdélyi levelet. / És a sorok: / Apróbetűs asszonysorok / Úgy zengtek, mint a reformátorok, / Hajdan, / Üldöztetések irtó

idején. / Valami nagy, végső népi remény / Izzott fel a sorok között ragyogva, / Valami múlhatatlanba-fogódzás: "Te benned bízunk eleitől fogva!" (Levél a györgyfalvi leánykonferenciáról)

Eta 1965-ben kiadott gimnáziumi tankönyvében a magyar történelem nem Emese álmával és nem is a csodaszarvassal vagy Árpáddal és a hét vezérrel, és nem is a Szent Koronával kezdődik, hanem azzal, hogy Samuely elvtárs 1919. május 31-én repülővel meghozta Szovjetországból Lenin üzenetét, és a hét filmet „a bolsevizmus diadalmas fejlődéséről.”

Eta kötelező tananyagként előírt gimnáziumi “tankönyve” szerint: „Az 1919-es dátum: a magyar szocialista művészet és irodalom megszületésének időpontja.” (3. o.) s annak „emléke bennünk nemcsak megmarad, de növe nő...” (Gábor Andor)

Az 1965-ben kiadott tankönyv szerint az 1919-ben megvalósult “Kultúrát a népnek!” elve a „budapesti munkások művészet iránti rajongásának szép pillanatait” jelenti. A „kultúrát a népnek” elve Kolozsváron ugyanakkor abban nyilvánult meg, hogy a vidékről feltódult románok fület tépő trombitaszó kíséretében, győztesekként táncolnak Mátyás király szobránál. Eta tankönyvében azonban az első világháború győzelemmel végződött, s az akkori „ifjú nemzedék” tagjai, köztük Révai József, irodalomtörténeti cselekedetet hajtottak végre azzal, hogy „az irodalom lenini pártosságának a gondolatát elsőnek viszik be a magyar irodalomba.”

Az 1965-ben kiadott könyv nem említi sem Trianont, sem a magyar 1956-ot. A könyv maga teljes egészében a szocialista hatalom létjogosultságának igazolásával küszködik, s a benne szereplő, vagy még inkább nem szereplő írók, és költők jelenlétükkel vagy távollétükkel a rendszer nagyszerűségét igyekeznek bizonyítani. A könyv egyetlen szónyi utalást sem tartalmaz a határon túli magyar irodalomra, de még a határon túli magyarok létezésére sem. Eta nemzedéke a magyarországi iskolákban a szocialista irodalom zörejétől annakidején nem hallhatta, hogy Erdély, a Felvidék és a Délvidék még mindig “harangoz a mélyben.”

Reményik Sándor erdélyi költőnk neve nincs benne Eta könyvében. Az 1972-ben kiadott kb. 3500 oldalas „Hét Évszázad Magyar Versei” című három kötetes kiadványban az életében kiadott tizenegy verseskötet és a külön kötetekben megjelent, hetvennégy Végvári vers szerzője, Reményik Sándor mindössze egyetlen verssel szerepel.

A Benedek Marcell által 1963-ban szerkesztett Akadémiai Kiadó: „Magyar Irodalmi Lexikon” Reményik Sándorról szóló másfél oldalas bejegyzése (L. Gy. tollából) szűkszavú, rideg és hiányos. A kör bezárul: A fenti Irodalmi Lexikon szerkesztője, Benedek Marcell a Tanácsköztársaság idején a Tanárképző Főiskola igazgatója volt. Etának, tehát azok a tanárok nem tanították Reményik Sándor költészetét, akiket Benedek Marcell tanított.

Miért hányzik Reményik Sándor Eta gimnáziumi

tankönyvből? Az 1965-ben kiadott tankönyv formális felosztása alapján Reményik Sándor a "Két világháború közötti korszak irodalma" fejezetbe tartozott volna.

Reményik Sándor egyértelműen elutasította a fajelméletet, bizonyítható módon ellenezte az elszakított területek erőszakos visszacsatolását. Reményik Sándor hitt a Kárpát medence népei közötti békés együttélés lehetőségében... Reményik Sándor, a "Petrovics íté" c. versében határozottan és egyértelműen megállapítja, hogy a "Ki a magyar?" kérdéseiben a lélek a minden...

Reményik Sándor a magyar költészet hagyományait folytatta, nem hitt a kommunista forradalom felszabadító ígéretének, és ezt "Forradalom" c. versében jóelőre, még 1917-ben becsületesen és érthetően meg is írta:

Csak rázd, embersors, bús bilincseid,/ Hogy van megváltás, üdv, csak hidd, csak hidd!/ Hogy láncot törve kovácsolsz új láncot...

Reményik Sándor versei a magyar költészet hagyományait követik, és azok a magyar költészet ismerői számára érthetőek és egyértelműek. Reményik Sándort emiatt „korszerűtlennek minősítették, de ő vállalta költői küldetése nevében ezt a „korszerűtlenséget:

"Nagy áron vásároltam én meg/ Azt a jogot, / Hogy korszerűtlen merjek lenni"

Reményik Sándor nemzethez való hűség kérdéseiben nincsenek egzisztenciális tépelődések, nincs helye az erkölcsi értékek relativizmusának, sem az érthetetlen és értelmezhetetlen szövegnek. Reményik Sándor Istenben hitt, és a magyar nemzet egységét, a nemzeti megmaradás kérdéseit is „amint a mennyben, úgy a földön” az isteni összhang eszményének szintjére emelte. Mindezt betetőzte az a tény, hogy Reményik Sándor mind a nemzeti felemelkedés, mind a szülőföldön való megmaradás kérdéseit a közösségi léthez – az iskolához és a templomhoz kötötte.

Mit jelent mindez negyvenöt év távlatából? Eta, ma hatvan éves, és unokája Magyarországon ma Spiró György, a „Jönnek a sz...ból” verssort tartalmazó költemény szerzőjéből érettségizik. Eta unokájának talán nem is lesz tankönyve, mert mindent majd a digitális táblákon jelenítenek meg, de azok még nem érkeztek meg, és addig vagy a régi tankönyveket kell használnia, vagy jegyzetelnie kell. Eta unokája jegyzi, amit a tanár mond, illetve azt, hogy miről mit kell mondani, s amiről sejti, hogy vizsgaanyag lesz. Jegyzi, amit az a tanár tanít neki, aki ugyanabból a tankönyvből tanulta, amit tanít, amelyből Eta is tanult.

Ma már van megfelelő anyag Reményik Sándorról, de ez utólag nem pótolja a nemzettudat terén elszenvedett károkat és mulasztásokat. Az, hogy ma a figyelmes és a különösen érdeklődő olvasó megtalálja a megfelelő anyagot egy tárgykörrel, nem jelenti azt, hogy az el is terjedt és hatott is a köztudatban. Az elhallgatás, a negatívumok és hazugságok sulykolása a közösség egészét tekintve megteszi hatását. Reményik Sándor költészetét akkor kellett volna megismertetni és megszerettetni Etával, amikor fogékony

volt rá. Mert Reményik Sándor verseiből az sugárzik, hogy nehéz ugyan, de jó magyarnak lenni. Reményik Sándor akkor szólalt meg, amikor a nemzetnek legnagyobb szüksége volt rá. Az 1941. október 24-én elhunyt költő sírfelirata hűen tolmácsolja életének egyetemes érvényű tanítását:

„Egy lángot adok, ápdold, add tovább...” Ezt kellett volna tanítani, ezt kellett volna megszívlelni!

Epilógus

„Szól a censor: Ez férfi munka volt,/ Ma nem olvasta senki e lapot! –/ S szól a fehér lap: tévedsz, jó uram./ Látatlanul mindenki olvasott!”

Kántor Lajos erdélyi irodalomtörténész: „Templom és iskola” c. írásában megállapítja, hogy az erdélyi magyar közösségi rendezvényeken 1925 óta leggyakrabban Reményik Sándor verseit szavalják. Ez a felvidéki és a délvidéki kisebbségi rendezvényekről, valamint a nyugati magyar emigrációban is elmondható. Sőt, az utóbbi évtizedben ez Magyarországra is vonatkozik. Ami azt jelenti, hogy a közösség és a kultúra hivatalos képviselői különbözően értékelnek elődeiktől. Reményik Sándor folyamatos és spontán népszerűsége azt bizonyítja, hogy a nemzeti megrázkódtatásokat nem lehet elhallgatással gyógyítani. A verseknek megvan az a tulajdonságuk, hogy más és más korokban is megtelnek jelentéssel és elevenen hatnak. A költők az időn és téren át ugyanazt írják: a közösség legmélyebb és ki nem fejezett érzéseinek adnak hangot. Reményik Sándor verseiben, akárcsak a magyar költők legjobbjainak költészetében, ez a téren és időn való átívelés világosan kimutatható. Elég, ha az „Új szövetség” c. versének következő sorait olvassuk:

Fájdalmam szörnyű kiáltó szavát/ Az éjnek adom át, a hangtalannak:/ Ország nincs már...!/ De magyarok még vannak. (Új szövetség)

A fentiek értelmében, Reményik Sándor: „Eredj, ha tudsz” c. verse a „szellemi haza” keretei között a „Szózat” mai változatának is tekinthető. Mindkét versnek a legfelsőbb parancsa ma is érvényes: Maradjunk hűek önmagunkhoz. Mindez azonban kimaradt Eta tankönyvből.

Jancsó Elemér, Reményik Sándor életművének első és a mai napig legalaposabb méltatója, a következőket írja:

“A Széchenyi-arcú magyarok sorsvállalása az övé, amely azt hirdeti, hogy csak a minőségi, a lelki magyarság nehéz, de egyedül helyes építőmunkáján át juthatunk el a legmélyebb és legigazibb magyar életformák megteremtéséhez.” A mély és igazabb magyar életformák megteremtéséhez szükség lesz arra, ami Eta gimnáziumi tankönyvből kimaradt - a hitre ...*abban, ami örökkévaló,/ Fegyverrel, csellel ki nem irtható./ Abban, mi bennünk oly magyar s oly mély./ Hogy idegen kéz odáig nem ér./ Nem a mi dolgunk igazságot tenni,/ A mi dolgunk csak: igazabbá lenni. ("Miért hallgatott el Végvári?")*

A fenti írás bővített változata olvasható Kaslik Péter honlapján: <http://www.Huncor.com/>

Kaslik Péter elérhető: pkaslik@silomail.com

LUDVIG ZSUZSANNA

SZÉKELY TAPASZTALATOK EGY ÚJ VILÁGBAN

Egy hónapja vagyunk Kanadában, de hogy teljes és érthető legyen a történet, vissza kell kanyarodnom arra a napra, amikor kislánnyal repülőre ültünk, hogy megtegyük a nagy lépést a nagy ismeretlen felé. Életem legnehezebb és legfárasztóbb napja volt a tavalyi december 5-e. Az elszakadás napja a családtagoktól, az ismerősöktől, a munkatársaktól és Erdélytől. Aznap kétszer sírtam. Előbb Bukarestben, amikor felszálltunk a repülőgépre, és 14 órával később, amikor Torontóba megérkeztünk. El sem tudtam hinni, hogy több évnyi várakozás után Kanadában vagyunk. A vámvizsgálat viszonylag gyorsan ment, az emigrációs irodában nagy meglepetésemre keveset időztünk, bár óriási volt a sor, többnyire oroszok, lengyelek, bolgárok, emigrációgyanus emberek várokoztak, és kb. 20 ablaknál rezzenéstelen arccal egyenruhás tiszték érdeklődtek afelől, hogy ki kihez, miért jött, mennyit marad, és miért éppen Kanada? Welcome to Canada! – ezt a varázsmondatot három kérdés megválaszolása után hallottam először. Szinte hihetetlen volt számomra, hogy milyen egykettőre elhagytuk az emigrációs irodát, hiszen óhatatlanul eszembe jutott, hogy Bukarestben háromszor utasították vissza a turistavízum-kérelmemet, és a kitelepedést jóváhagyó interjúm is közel másfél órát faggattak. A repülőtéren a férjem várt, akivel a majdnem két év utáni viszontlátás felejthetetlen pillanatait éltük meg. Annyit mondtam: Itt vagyunk. És ő: Végre itt vagytok! Akkor még nem tudtam, hogy az elkövetkező hetekben mennyi új kaland és ismeretlen dolog vár ránk.

Pár óra alvás után az első meglepetésem az volt, hogy az életmentő kávé kortyolgatása közben mókusokat láttam szaladgálni bramptoni lakóházunk kertjében. Itt úgy járnak a mókusok a kertekben, parkokban, mint nálunk a verebek. Első utunk a Bramalea Centerbe vezetett, ahol téli cipőt vásároltunk, mert megérkezésünk után lehavazott. Előzőleg soha nem jártam Kanadában, de tudtam, hogy Kanada egy multikulturális ország, mindenféle náció megtalálható itt, ám a valóságban szembesülni ezzel teljesen más. Kislányom csak ámult és bámult a „csokiemberek” láttán. A Torontó környéki éghajlat a csíkszeredaihoz hasonló, mégis volt, aki rövid ujjú blúzban, rövidnadrágban és papucsban járkált. Hamar ráéreztem, hogy ezen kizárólag csak én csodálkozom, hiszen itt természetes, hogy mindenki úgy járkel, ahogy jólesik neki. Az biztos, ha valaki télvíz idején papucsosan megindulna otthon, Sepsiszentgyörgyön, akkor a sürgősségre azonnal bevinnék.

Szóval sok új dologgal találkozunk nap mint nap. A szupermarket zöldséges standjain sem ismerem fel mindent, és még mindig nem tudtam napirendre térni afelett, hogy milyen sokféle, fajta ismeretlen zöldség és gyümölcs van errefelé. De nem bátortalanodom el, próbálok székely ételeket főzni, otthoni ízeket varázsolni az asztalra, ám nem mindig sikerül, mert például a krumpliból is ezerfajta lehet

kapni, és ember legyen a talpán, aki kiválasztja azt, amelyiknek az íze a székely pityókához hasonlít. Itt-tartózkodásom első napjaiban székely húsgombóc-levest főztem, 109 húsgombóc volt benne. Férjem kedvenc leve-se, amelyre majdnem két évet várt, hogy végre megint ehessen. Aztán székely káposztát készítettem. Ez az egyszerű székely ember étele. Elkészítésének receptje nem sokat változott az idők folyamán, de én ettem még otthon feketére kiegészített agyag edényben főzött székely káposztát is, ettől az íze rendkívüli volt.

Bevallom, az itteni alapanyagok mássága miatt a konyhában rengeteg kudarc ér... Konyhai bravúrjaimmal inkább nem dicsekednék, de azért röviden leírom, hogy a túrógombóc elkészítésénél mondott először csődöt a szakácstudományom. Mindenekelőtt itt nem úgy néz ki a tehéntúró, mint otthon. Szemcsésebb, zsírosabb, és az ízét sem tudom mire hasonlítani. Ugyan menetrendszerűen készítettem a gombócot, de amikor beledobtam a forró vízbe, nem megfőtt, hanem szétfőtt. Édesanyám szokta mondani, hogy egy kudarc után nem megyünk pszichológushoz, úgyhogy egy kis kesergés, pityergés után kezdtem az egészet előlről... Hogy milyenre sikerült? Hát, erre mondják otthon Székelyföldön, hogy „olyan kemény lett, hogy medvét lehetett ölni vele.” De, merthogy a baj csőstül jön, kudarcaim sora folytatódott az első sütemény elkészítésekor. Miután a néger kocka tésztaja a tepsibe került, rácsodálkoztam a tűzhelyre. Csak néztem, és gondolkodtam, hogy miként is kell ezt bekapcsolni. Az otthoni gáztűzhely után az itteni villanykályha digitális kijelzőkkel, szenoros vezérléssel olyan nekem, mint kínainak a magyar ábécé. Csak álltam és bámultam, mint borjú az új kaput. Gondoltam, ha már ilyen okos ez a kályha, akkor igazán magától kitalálhatná, hogy én most mit szeretnék. Na, de nem így lett. Nagy nehezen kikísérleteztem a hőfok-beállítást, majd betettem a tepsit, és megnyomtam egy gombot. Tudatom mindenkivel, hogy sikeresen meggrilleztem a tésztát. Továbbá, a bevonathoz a rum fehér volt, a kakaó világos, úgyhogy csak akkor hitte el valaki, hogy néger kockát eszik, ha sötétben fogyasztotta el...

Egy hónap alatt még egy dolgot megtanultam, hogy mit jelent a „windchill”. Még a megérkezésünk utáni első napokban kislánnyal elhatároztuk, hogy sétálunk. Mindenki figyelmeztetett, hogy kint hideg van, fúj a szél, de nem kell mondom, hogy milyen makacs a székely ember. „Nem lehet rosszabb, mint Csíkban” felkiáltással elindultunk sétálni. Egész úton a bevásárlóközpontig a járdán egyetlen emberrel sem találkoztunk, a mellettünk elhaladó autókban csak csodálkozhattak, hogy ez a két bolond mit kereshet ebben az időben az úton. Még a járőröző rendőrautó is lassított, amikor elhaladt mellettünk. Iszonyú erővel fújt a szél, a bőrünk alá is bebújt a „windchill”. Mire a Bramalea Centerig értünk, a mimika ráfagyott az arcunkra. Ilyen érzéssel gyermekoromban találkoztam utoljára, amikor a bátyámmal a Nagy Laji-dombjára jártunk szánkózni.

Egy hónap alatt sok mindent elintéztünk. Például beiratkoztam angol nyelvtanfolyamra. A kétórás tesztelésen negyedik szintre soroltak. A hozzánk legközelebb levő nyelvoktató központ a „Muslim Community Center” névre hallgat. Az osztályban egyedüli európaiként én vagyok a kakukktojás. Pakisztáni, afganisztáni, iráni, iraki és indiai osztálytársaim vannak. A bemutatkozás során volt egy kis félreértés, mert sokan sehogy sem értették meg, hogy ha Romániából jöttem, akkor miért vagyok magyar. Egy indiai lány megkérdezte, hogy Románia a volt Szovjetunió egyik országa-e, egy másik pedig arra volt kíváncsi, hogy az ország, ahonnan érkeztem melyik kontinensen van?

Kislányom is iskolás lett. Az iskolakeresés pozitív élmény volt, azt leszámítva, hogy egy katolikus iskolában visszautasítottak, mert református a gyerek. Aztán a lakásunktól pár száz méternyire levő „Public School”-t kerestünk fel, ahol mindenki úgy viselkedett, mintha napok óta a kislányomra várnának. Végtelenül kedvesek voltak. A gyerekek tesztet kellett írnia, és a tudásfelmérő után kiderült, miszerint nem folytathatja a 6. osztályt, hanem hirtelen 7-es lesz a Greenbriar Senior School-nak nevezett iskolában.

Kislányom első hivatalos iskolai napján én is jelen lehettem, ugyanis nem volt tanítás, hanem ünnepséget szerveztek a tornateremben. Tele voltunk feszültséggel, mind a ketten. Én nagyrészt azért idegeskedtem, hogy a gyerek vajon fel tud-e szabadulni, fog-e szorongani, a nyelvtudásbeli hiányosságok miatt lesznek-e gátlásai? A gyerek pedig azért volt tele feszültséggel, mert félt az ismeretlentől, a színes közösségtől, amelyikbe kerül, tartott attól, hogy az osztálytársak befogadják-e, megérti-e, ha hozzászólnak, elsírja-e magát, ha nem tud majd válaszolni a kérdésekre, de csak ő tudja, hogy mi minden zajlódott le a kicsi lelkében. Azonban az iskolában a gyermekek mosolyogtak rá, beszéltek hozzá, biztatták, és ez nekem annyira jólesett. Ott ültem a nagy tornateremben 400 gyerek, tanár, szülő között, és tele volt a szívem hálával, hogy ilyen kedvesen fogadtak minket, ismeretleneket. Az ünnepség elején legördült a kivetítő, és mindenki felállt, mert felcsendült a kanadai himnusz. Szólt a himnusz, és közben a kivetítőn kanadai természeti, történelmi és életképek követték egymást. Körbenéztem az óriási teremben, néztem a kislányom a sok-sok nemzetiségű gyerek között, csurogtak a könnyeim, és szinte leírhatatlan, hogy milyen érzések kavargtak bennem. Megható pillanat volt. Először is hálát, örömet, valami kimondhatatlan és megfoghatatlan megnyugvást éreztem. Mintha egy hatalmas tehertől szabadultam volna meg, a görcsös aggódásom elmúlt, és olyan otthonos érzés töltött el. Mindig azt hittem, hogy csak a székely himnusz hallatán tudok elérzékenyülni, azonban kiderült, hogy ezt a kanadai himnusz is ki tudja váltani belőlem. Végre igazán megértettem Babitsnak azt a versszakát, hogy „minden embernek a lelkében dal van, és a saját lelkét hallja minden dalban, és akinek szép lelkében az ének, az hallja a mások énekét is szépnek”. Na, valahogy én is így vagyok a kanadai himnusszal.

MONECA KAISER

MY HUNGARIAN RHAPSODY

My magnificent Omi lived in Calgary for over 20 years and never learnt to speak English. We spoke only Hungarian together and it has ever remained my language of love. My family moved away from Calgary and my Omi, when I was six, so that's about how old I am in Hungarian. Lazing through the weekend paper recently I happened upon a portal! The Ottawa Hungarian Choir was looking for new members.

I called up the choirmaster. (It's called a kórus in Hungarian, and the "us" is very important, I've come to learn.) Bea was so welcoming. She asked me how old I am and I told her 43 (in English years) and she said, "We need *young* people like you!"

Bea told me I would find friendship there and might find myself a leader in coming years... my Omi's welcoming arms all over again. Of course, she hadn't heard me sing yet, or realized that I couldn't actually hold a tune very well. She didn't know that I can't read music and only speak what I remember of six-year-old Hungarian, or even that I can't actually read Hungarian. Everyone says it's easy to read because it's phonetic and I suspect that's just because they already know how.

I take classes with Bea to catch up. She is like a superhero Kórus master because it barely registers that I can't hold a tune very well in how our lessons go. The first one was especially excruciating because my ears were swollen shut from an allergic reaction so I couldn't hear very well either. I cringe to think how I must've been butchering the language by how effusively she praises my improvement in pronunciation as we progress after a few weeks. She's so encouraging, so matter of fact and lovely, so much like my Omi.

It's all so Hungarian. What I mean by Hungarian is that it's love, and what I mean by love is that it's culture, or maybe what I mean is community. Mostly what I mean is... it matters. A friend of mine writes that a culture is like an old growth forest, each happens once in eternity, and can never be recreated. If it dies, if we kill it or let it fade or assimilate it... it's gone for good, an unconscionable tragedy.

Living in Hungarian with my choir, I never know when or where a sound will register and I'll be transported to a time of perfect love. During one of our lessons Bea explains "Jézuskám" means, "my Jesus" and I lament how in English someone can't be mine the same way. Bea says it's just that we put it before, "my Omi" instead of "Omikám." It's not the same to me though; in Hungarian by adding "kám" to a name it becomes implicit that we are one. I tell her how Omi and I could pass a whole afternoon with her saying, "édes kis Sugikám" (sweet little Sugi of my heart)... and I'd answer, "édes kis Omikám." How can we not fall in love with a culture that can say, in one word and not just any word, your name... "You are love, my love in my heart," a

six year old Hungarian translation, music to our ears, exponentially.

Every culture has this, this, sweetness, this depth, this wisdom, stuff it gets. In Hungarian tomato and heaven is the same word, Bea told me, what is that? I'm pretty sure my German Auntie once called me her liver as a term of endearment... it's another language I speak more than I understand so I can't be sure. Culture is exciting, so full of surprises and quirks so rich, so enriching, I'm delighted to share a little about my reconnecting with mine.

Little by little I find my singing doesn't hurt my princess and the pea ears, as much anymore. I'm so thin-skinned to unlovely sounds, so enchanted with harmony. My world now has an angelic accompaniment, and sometimes I'm surprised to hear my voice amongst it. Being in the music is unlike anything I have ever experienced before, sublime and even cosmic; mostly it's like being in my Omi's arms.

Omi would always stop, no matter what she was doing if I wanted to cuddle and I would rest there until I was done. I memorized it when I was very little, exactly how she felt. I sensed somehow she wouldn't be with me the same way forever and knew I would need to find my way here after she was gone. She smells like a mountaintop with a pot of goulash simmering over an open fire, so yummy. Her skin is cool yet warms you at the same time. It is soothing. It's textured with tiny geometric wrinkles like squished diamonds that create a whispery sensation against my cheek. She cradles me like this is all she was born to, her only calling; and mine is to rest here. Time has no dominion in these arms; even still we are one, sheltered and beloved.

When I was little I loved to make things, I still do. I'd get my inspiration from Mr. Dressup, my day dreams, or school... empty milk cartons were transformed into elaborate Easter boat floats, elephants married bumble bees producing mythical beings in clay... so very wise. Tissue paper ducks had droopy necks at first till they were reinforced with extra cardboard, and exquisitely crafted toilet paper drums encased in jewels kept time as I presented each of my precious creations to Omi.

Omi would solemnly examine each one. Early on I'd learned that it broke her heart if I copied anything so I committed to only original works of art. Sitting at her dining room table Omi would be very quiet while studying it from every angle. She'd ask me almost suspiciously, "Te csináltad?" (You made this?) I would answer, "Igen!" "With these hands?" she would question while taking my down filled and dewy hands into hers that were plummy with foothills, "ezzel a kezekkel?" While examining my hands from every dimension. A little less sure, I'd shyly answer "Igen".

Then Omi would kiss and kiss and kiss my hands and kiss, kiss, and kiss my face, her kisses were very loud. She would place my creation in her finest china cabinet, amidst her most precious possessions. When I wanted to play with whatever I'd created, I'd have to make a case. Usually she

would finally let me and reluctantly remove it from its hallowed home. Omi would let me play with it for 15 minutes, If I promised to be very careful, stay at the dining room table.

Today my construction company, MONECA KAISER DESIGN BUILD, specializes in what I like to call, construction couture, one of a kind original works or art that you can live in. Each time we win another award for our design I think of my Omi and thank her. It is because of her that I have begun to spread my wings as a writer and filmmaker too and I feel this would delight her. Amongst my new choir friends I come to see a reverence for art and originality that brings me back to these early memories of my Omi. Each season we perform an original composition, a world premier at our grandest concert, in 4 part harmony of course. Gábor Finta is an internationally celebrated composer; founding member of our choir and Beatrix's, the director's husband. I'm sure he must have had an Omi a lot like mine, or perhaps a whole community of Omi's.

Being immersed in the choir I am surprised by how familiar it all is, how Hungarian. What I mean by Hungarian is that it's love, and what I mean by love is that it's culture, or maybe what I mean is community. Mostly what I mean is that it is home.

That Omi is a product of a culture and that by engaging with her compatriots I feel reunited with her and the essence of who I am has been a delightful epiphany in my life. I am delighted to share with you in honor of the spirit of the precious Omi in each of us.

Greenspeed, Moneca
MONECA KAISER DESIGN BUILD

Szerváiusz Tibor: Szerelem

CSERNÁK ÁRPÁD

FEKETE PÁVÁK

Tornácos, öreg kúriában laktak, a hegyen. D. a gyerekeivel játszott: bigéztek, labdázta, fára másztak. Kisebbik fia fent kuporgott egy hatalmas platánfán, nem mert lejönni. D. a mellette levő fáról átnyúlt, lehajtotta azt az ágat, amibe a gyerek csimpaszkodott: próbált lejjebb csúszni, de még nagyon magasan volt. D. a másik fáról biztatta, segítette, miközben ő is próbált lejjebb kerülni. A fa alatt állók figyelmeztették; vigyázzon, nehogy letörjön az ág; lent hegyes kövek vannak. Végül leért a földre. Az utolsó szakaszon már fogta a gyerek kezét.

A völgyben fekete pávákat pillantottak meg. Szaladni kezdtek feljűk. Azok felröppentek, és jajgatva, csapkodva menekültek. Leértek a völgybe. Ott forrás fakadt és patak csordogált, de a madarak már nem voltak sehhol. Az öreg csász azt mondta, hogy a pávák kis fadarabokon tutajoztak le.

Este a kúriában bál volt. A forgatagban szelíd, szakállas arc bukkant fel. Nézték egymást. Három vörösképű ember közeledett D. felé. Azt kérdezték, nincs-e kedve sétálni egyet, jó friss a levegő.

Kituszkolták az épületből, röhécselve lökdösték egyre lejjebb, lejjebb. Végül leértek a hegyről. Csupa-beton piac-térre vitték. Ott kezdték verni. Ez már nem tréfa, mondta F. G-nek, és ők visszamentek a bálba. D. arca föltrepedt, fülén, orrán folyt a vér. Egy darabig föl sem merült benne, hogy védekezzen, aztán, amikor látta, hogy R. már-már megöli, ököllel az arcába vágott. R. feje kettérepedt, mint egy elejtett görögdinnye. D. elindult visszafelé.

Fenn állt a hegy tetején. Alatta szürke sziklák és sárga lombok. Csend és nyugalom. Elengedett tagokkal állt, tekintetét a horizont fölé emelve. Szívta a tiszta, hideg levegőt. Friss avar szagát érezte. Az ég sima volt és halványkék.

Hirtelen megzörrent az avar, ágak recsenése hallatszott a völgyből. Odakapta a fejét és feszülten figyelt. Dagadt, vörös arc tűnt fel a lombok között, aztán az egész hájas test zöld vadászruhában. Az ember feje gözölgött, kezében kétsövű puska, és a kezére csavart szíj végén borjú nagyságú foltos dog. Mindketten lihegtek, kilógott a nyelvük, és a szemük véres volt. Ó egy tölgy védelmébe húzódott. Elcsípjük! Ne félj, elcsípjük! - lihegte az ember, aztán már csak artikulátlan nyögéseket hallott, motyogást és lihegést, végül eltűntek a bokrok között. Láruk alatt ropogtak a gallyak.

Fojtogató hányingert érzett. Felnézett az égre: az iménti opálos fény eltűnt, a monoton szürkeségben varjak keringtek. Tram-ta-tam-ta-ta-tram-ta-tam. Dobogások, lépések, lüktetés a fülben, a mellkasban; pulzálás, szuszogás, dobolás a dobhártyán; bűgás, kattogás, ketyegés kint és bent. Lépések, kúszások, fészkelődések az éjszaka sötétjében; lüktetések, pulzálás, pulzálás; kitágult erek, tágranyílt pupillák, legyőzhetetlen izgatószer, kővé vált gondolat, kővé vált

ézés; nem mozdul, elakad, oldani kéne vagy tovább hengeríteni, de ellenáll, nem porlik, nem oldódik.

Reggel, az újságban rövid hír jelent meg: *A vézna, gyöngye fizikumú D. egyetlen ütessel meggyilkolta R-t, a volt nehézsúlyú boxolót. A körözés folyik.*

D. szökni próbált. A határnál elcsípték. Sötétzárkában ébredt. Hanyatt feküdt, R. hajolt fölé és nézte. Azt álmodta: nagy tömegben mennek. Csak a hátakat látta, a hullámozó hátakat, a gyűrődő ballonkabátokat. Aztán valaki, megtörve az egyenletes ritmusú hullámozást, szembe fordult vele és rálött. R. volt az.

KINYITOTTA A CELLAABLAKOT. HALLOTTA A PÁVÁK RIKOLTOZÁSÁT.

Szabadulása napján Rika jött érte egy közepkorú, szép nő társaságában. D. két csomagot tartott a kezében. Örült, hogy elé jöttek. Indult a kocsira felé, úgy gondolta: haza viszik. De nem. A hölgy azért jött, hogy elvigye a csomagokat. Berakta a kocsijába és elhajtott. Ki volt ez a nő? - kérdezte D. Te nem tudod? - csodálkozott Rika - R. özvegye. - Úristen! A kéziratok! - mondta D, és elrohant. Maga sem értette: hova? minek? Semmit sem tudott R. özvegyéről. Fogalma sem volt, hol keresse? S ha megtalálná, akkor sem tehetne semmit.

A városban lézengett, egymás fölé tornyosuló kockaépületek között. Az egyik ház lapos tetejéről Rika integetett meztelenül. Elindult felé, de elvétette a házat, egy másik épület tetejére érkezett. Onnan is látta Rika nyúlánk, formás testét, napozott. Ő is levetközött, aztán elindult, hogy megkeresse Rikát. De letről minden másképp nézett ki. Nem találta azt a házat, eltévedt. Meztelen volt, de nem érzett semmiféle szégyent. Sőt, élvezte, hogy a levegő közvetlenül éri a bőrét.

Végül a színház labirintus-szerű folyosóin találta magát. Mindenütt tetőtől-talpig beöltözött, csokornyakkendő, szmokingos, jelmezes urak, estélyi ruhás dámák, sok ismerős: színészek, rendezők, kritikusok; izgatott, lázas hangulat. Rémlott: mintha ő is lett volna már ilyen helyzetben, de most egy cseppet sem érdekelte, és semmi sem ragadt rá nyugtalanságukból. Egyedül az izgatta: hol lehet az a ház, ahol Rika napozik? Ha ugyan még napozik. Ha egyáltalán süt még a Nap. Üvegajtók, csillárok, titokzatos duruzsolások. Észrevette rendezőjét a tömegben. Üdvözlésként intett neki, mert nem tudott, nem is akart közelebb kerülni hozzá. A rendező kényszeredetten mosolygott, mint aki tudja, hogy örülnie kéne, de a körülmények ezt nem engedik. D. némám artikulálva a tömeg feje fölött exkuzálta magát látszólagos exhibicionizmusáért. A rendező ideges megértéssel bólintott, mint aki azt mondja: jól van, jól van, csak tűnj már el!

A színház kapujában utolérte a portás és lihegve, számonkérően kérdezte: maga hogy jutott be?

Hajdani kollégái nemigen tudták, de az előadásokat rendszeresen látogatta. Volt amit többször is megnézett. A legapróbb hibákat is észrevette. Egyik előadáson a címszereplő, aki egy magas emelvény-rendszer tetején mondta el monológját, véletlenül lelökött egy fontos kelléket

- egy tört - ami nélkül a darab nem folytatódhatott volna. Legalábbis: nem úgy, ahogy az író megírta. A tört több métert zuhant, majd beleállt a színpad deszkájába.

Nem volt más választása: hirtelen mozdulattal, macska ügyességgel a színpadon termett, a tört a szájába vette, és az emelvényrendszer csövein kúszva, akrobatikus mutatványokat improvizálva, pillanatok alatt a felső szintre ért, és a tört visszatette a helyére, majd - mint aki jól végezte dolgát - visszakúszott. Ahogy leült a nézőtéren, nyílt a színpadi ajtó és beléptek az összeesküvők, a következő jelenet szereplői, megtalálták a tört és leszúrták azt, akit - a darab szerint - le kellett szűni.

Másnap a lapok tele voltak D. bravúros alakításának dicsőítésével. Többen fölismerték. A folyóiratok egyike nagy rendezői leleményről írt, azt elemezve, milyen sokkolóan döbbenetes mozzanat, hogy a tört visszacsempésző szimbolikus alak, közülünk, nézők közül való, ezzel azt a gondolatot ébresztve, hogy - áttételesen - mindannyian részesévé váltunk a gyilkosságnak, s hogy milyen rendkívüli színész-etikai magasságokról tett tanúbizonyságot D., hogy ezt a kicsi - ám annál fontosabb - szerepet elvállalta.

Ez persze erőltetett kritikus agyalmány. Ő nem ezert csinálta, csak szerette, ha rendben mennek a dolgok; ha egy kellék pontosan ott van a megfelelő időben, ahol lennie kell.

Visszahívták a színházhoz. R. halálát próbálták.

MÁR NEM Ő, DE MÉG NEM AZ A MÁSIK. Ezek a leggyötrelmesebb napok. Egy héttel a premier előtt. Már semmi másra nem tud koncentrálni, csak a darabra, csak arra az emberre, amivé lennie kell. Ez az az időszak, amikor egy láthatatlan gondolat-indulat-gesztus-válogató-gépezet van benne elhelyezve, és ez megállás nélkül működik: ez kell, az nem kell, ebből több, abból kevesebb. Ez az az időszak, amikor mindent elejt; eltéved, nekimegy a falnak, elveszti a kalapját, ráül a szemüvegére, és azt álmodja, hogy már nem ő, de még nem az a másik.

A múltkori próbán ez a jelenet nem túl jól sikerült. Igaz, akkor még nem volt díszlet. Most már állt a XIX. századi tornácós kúria, a fekete pávák is elkészültek. R. bement a színpadra és egy bizonyos ponton megbotlott. D. elfordult és köpött egyet. R. vigyorogva csóválta a fejét, mint aki azt mondja: ejnye, ejnye, ilyen semmiség miatt? A rendező tajtékozott, izgatottan járt-kelt: Nem így történt! Gyerekek, a történelmet nem lehet meghamisítani! Itt nincs helye semmiféle érzékenykedésnek. Üsd meg! Üsd meg rendesen! Itt nem lehet: mintha.

Egy törött toll volt D. kezében, zöld tinta folyt belőle, a keze is csupa tinta lett. A rendező azt mondta: dobd el!

AZ ESÉLYTELENEK BIZTONSÁGÁVAL ÁLLT A SZAKADÉK SZÉLÉN.

Délután ledőlt egy kicsit. Nagyon fáradt volt.

Magas szirteken mentek: Rika és ő. Minden kék és opálosan zöld. Kristálytisza levegő. Rajtuk kívül senki. Egy tengerszem fölé értek. Kerekded, vízmosta kövek: smaragd, zafir. A mederben áttetsző víz. A magasban álltak, meztelenül,

talpuk alatt sima kövek. Elrugaszkodtak, sokáig repültek, hasukat lágyan súrolta a víz, aztán a mélybe siklottak...

Ujjujuj! Mi ez? Ja persze! Ma Bergnek kell lennem. És Berget mindig csupasz képpel játszottam. Mennyi is az idő? Hat óra két perc. Tíz perc alatt le tudom szedni a szakállamat? Talán. Gyorsan, gyerünk! Villanyborotvával nem megy. Ahhoz túl nagy. Először ollóval, aztán borotvával. Kicsit elaludtam. Tudtam, hogy előadásom lesz, de az teljesen kiment a fejemből, hogy Berg borotvált arcú. Hiába: rég ment. A szöveget rendesen átnéztem, csak ez a fránya szakáll! Nem tudok vele elkészülni. Fél hét lesz két perc múlva. Már a színházban kéne lennem. Fésű, törülköző, édes gyökér; teát már nem tudok főzni...

Rohant a kapuhoz. Akkor meglátta, hogy kutyájuk kint van az utcán, betette a kertbe, nyomta a csengőt. Nézzétek meg, hogy bent vannak-e a kölykök! - üvöltötte. Közben észrevette, hogy a kerítés is ki van szakítva egy helyen. Nyomta a csengőt. Ordított.

Elkészett. Az ügyelő már kereste. Megállt az öltözőasztal előtt: fehér trikó, szürke zokni, fekete kesztyű; kard, papírvatta, az érsek bibliája, babakrém, marionett-strucc a fogason, piros műanyag-virág, ősz szakáll a szegen, majom-álarc a nagy tükör sarkán, hat kis tükör, hat lámpa, gömb alakú fehér búrával, félig nyitott fiók, szélén törülköző, fogtechnikus készítette pót-íny, egy újság, egy széles bőrvő, a falon jelenet-beosztás, sístergő fűtőtest.

Második figyelmeztetés. Vetközni kezdett.

Másnap egy bazárban apró ajándékokat vett Rikának. Kért valamit szalagokkal, aztán csak szalagot külön: aranszalagot, és még valamit. Aztán megkérdezte az elárúsítót: nincs-e fájdalomcsillapítója, mert iszonyúan fáj a feje. Az elárúsító tágranyílt szemekkel mondta, hogy ő nem tart gyógyszereket. Erre megszólalt mellette egy gyűrött arcú ember, hogy nála van, és kis bőrtáskájából elővett egy üvegcsét. D. kajánul elvigyorodott, hogy lám csak másnak is készenlétben kell állnia a fájdalom sunyi támadásai ellen. Hazaérve is fájta a feje; nem használt a tableta. Mindent megpróbált: bevett még egy gyógyszert: ridolt, vattát tett a fülébe, bekente vietnami balzsammal a homlokát; bűdös lett, de a fájdalom nem csökkent; kinyitotta az ablakot, hanyatt feküdt a földön, bekötötte a fejét, infrázott; minden hiába. Ráadásul zsibbadni kezdett a bal oldala: a karja, a szív-tájéka. Ez halálfélelemmel jár. Már éjszaka volt, mégis kénytelen volt szólani Rikának, aki azonnal felkelt: dörzsölte a mellkasát, masszírozta a fejét, a nyakát. Rika felöltözött, hogy elmenjen orvosért, de hirtelen a fájdalomtól, a félelemből vágy lett: egymásnak estek, örült, vad szerelemmel...

Másnap sétáltak a városban. Bementek a dzsámiba. Fáradt volt: testében, agyában az éjszaka minden kínjával, gyönyörével. Beült a padba, a térdeplő támlájára borult. És ekkor éneket hallott. Távolról jövő, szép éneket. Egy kórus hangjait. Felnézett a karzatra, az orgonasípok felé, hátha onnan jön, de nem látott senkit. Huzatot érzett, erős

légmozgást. Szomorú volt a dal, mégis erőt adó. Szenvedésről szóló, de olyanoktól hangzó, akik már túl vannak a szenvedésen.

Amikor kijöttek, megkérdezte Rikától: énekeltek-e? Ő hallott-e valami dalt? Nem. Azt mondta: nem hallott. És a fiúk sem. Pedig szólt az a dal, lágyan, szomorúan és üdítőn; nagyon távolról és nagyon mélyről. Kisebbik fia az eget nézte és azt mondta: Nézd apa milyen fekete felhő. Csak azért fekete, mert már este van. Egyébként hófelhő, nem?

MISKA JÁNOS KÖNYVEKRŐL

Out of Hungary címmel jelent meg Carol Wootton gyűjteménye, a Towner kiadó gondozásában. A fedőlap a magyar tricolor színt viseli, hátlapján amerikai Kossuth Lajos emlékére kiadott postabélyeggel, "Champion of Liberty" felírással. A gyűjtemény a szerző elbeszéléseiből, esszéiből, valamint vendégszereplő írók, köztük Sisa István: *The Spirit of Hungary*, Adrienne Watt: *The Sopron Factor*, Bernie Lucht: *Albert Szent-Györgyi*, Maureen McTeer (Joe Clark, volt miniszterelnök felesége): *In My Own Name*, Anna Porter: *The Storyteller* műveiből ad ízelítőt.

A kötet Wootton megemlékezésével kezdődik, Cziffra György zongoraművész bécsi fellépéséről, mely 53 év távlatából is feledhetetlen élményt jelent számára. A fiatal Carol zongoraművészi pályára készült. Tanulmányait Londonban, majd a bécsi zeneművészeti akadémián folytatta. Az utóbbin éri az 56-os forradalom, mely életbevágó hatást gyakorol pályafutására. A szabadságharc eltiprását követő hónapokban magyar menekültek árasztják el az osztrák fővárost, s a fiatal diáklány, tanulmányait megszakítva, a menekültek megsegítésére fordítja idejét. Ettől kezdve nem is tér vissza zenei tanulmányaihoz. Victoriában, mint a korabeli helyi sajtóból megtudjuk, szülei gyűjtést indítottak Carol nevében a magyar menekültek támogatására.

Az eseményt a kötetben szereplő "Wien, 1956" c. elbeszélésében örökíti meg Helen zenetanuló személyében, aki az író prototípusa lehet. A sztori eredetileg *The Page Turner and Other Stories* című könyvében jelent meg. Anda Gézáról szóló megemlékezését *Singing Masters of My Soul* c. gyűjteményéből vette át. "Herr H." c. írása Svájcban játszódik le, s eredetileg *Preening Clefs* című kötetében jelent meg. Ennek egyik hősnője, Márta grófnő ötvenhatos menekült, akivel életreszóló barátságot köt.

Carol Wootton Victoriában született, s itt él ma is. A victoriai és amerikai egyetemeken angol irodalmat és alkotóírást (creative writing) tanított. Beszélgetésünk során elmondta, hogy az 56-os menekültek, valamint zeneművészeink ismeretén át magyar barátnak érzi magát.

CAROL WOOTTON: OUT OF HUNGARY

At the end of the summer of 1956, Wootton was enrolled at the Vienna Akademie. The Hungarian Revolution broke out on October 23, 1956. She attended an unforgettable concert by György Cziffra in Vienna on November 17, 1956. "Strangely, I rarely listen to Cziffra's recordings now," Wootton writes. "I prefer to remember the tall, thin figure in the Brahmsaal of the Musikverein who filled me with more fervour for the Hungarian cause than all the speeches, the press, and even the refugees themselves."

BOLDOG SZÜLETÉSNAPOT MISKA JÁNOSNAK!

MISKA JANCSI 78. SZÜLETÉSNAPIJÁRA

Kedves János!

Hát ezt a napot is megérted; remélem, jó erőben, egészségben. Ez szolgál most alapul néhány gondolatnak.

Koszorús költőnk kificamított szavaival kezdeném:

Olvasgattam, diáktárs, olvasgattam műveidet s nagy az én szívemnek gyönyörűsége. Hihetetlen, hogy mennyi hasonlóság, olykor érintkezési pont van sorsunk, világtépünk, tevékenységünk alakulásában.

Kezdem mindjárt szülőföldünkkel és annak dolgos népével. Mindketten a népből jöttünk; parasztsorból emelkedtünk ki; szolgáltuk népünket hol mint fizikai munkás, túrva földet és vagon rakodva, hol mint értelmiségi, vagy mint örömkatona a békéscsaba-dobozi büntető zászlóaljban vagy a nyíregyházi Damjanich laktanyában Farkas Mihály katonájaként. Én is hasonló stílusban regéltem szegény özvegy édesanyámnak a pesti aranyéletről, mint te a kanadai kórházi ápolói munkáról. Pedig, a költő szavaival: „Óh ha tudná, mily nyomorban élek, meghasadna szíve a szegénynek”.

Elcsépelte közhely ugyan, de én kalandvágyból itthon maradtam. Meg aztán szegény édesanyámat sem hagyhattam itt a két húgommal. A kalandos élet persze be is jött! Néha ugyan majd belebebedtem, de mindig túléltem, minden gödörből kimásztam. Teher alatt nőtt a pálma.

1956. október 23-án kedden a néppel s népért együtt tüntettünk a kommunista diktatúra elviselhetetlen torzulásai ellen s tevékenykedtünk a mámoros napokban egy

szabadabb és élhetőbb világért. Nem a kapitalizmusért!

Az oroszok által eltiport forradalom utáni megtorlás sokféleképpen érintett bennünket. Te újságíróként exponáltad magad s hacsak nem akartál a pufajkások kezére kerülni, menekülnöd kellett. Elképedve olvastam a Non-landed Immigrant – Immigrant kálváriádat. Persze, idehaza sem volt ez egyszerű. Így vagy úgy, de mindenkit elszámoltattak s jött a kegyetlen megtorlás. Latrok, stricik, kurvák kezében nem lesz többet fegyver – ezt én mondom nektek, Gyurka, a péklegény, harsogta Marosán elvtárs. Ezért emigrált /hivatalosan disszidált/ 200 ezer magyar. Volt, akinek mennie kellett, volt, aki /Nemes Feri/ a Rákosi-ösztöndíjat Ford alapítványra cserélte, de volt, aki családi okok miatt nem mehetett. A karrieristák persze maradtak.

Én tevőlegesen ugyan nem vettem részt az eseményekben, de nem volt ínyemre, ami az országban történt. Nem lévén párttag, szuverén véleményemet megtarthattam, de az álláskeresőkor tapasztaltam a diszkriminációt. Így lettem én Home Immigrant /belső disszidens/ és mentem el egyetemi végzettséggel esztergályos tanoncnak. Ez volt számomra a Purgatórium, az önként vállalt szolidaritás és vezeklés népemért.

Természetes, hogy ezután a sorsunk már különféleképpen alakult. Ha nem is könnyen, de, képletesen, te feljutottál a Parnasszusra s hasadat kiteve a jó kanadai verőfénynek, élvezheted értékes munkásságod megérdemelt gyümölcsét. Én, mint Ady hortobágyi poétája, csak keresgéltem a helyem s az irodalom művelése helyett csak "káromkodtam vagy fütyörészttem". Először is élni és dolgozni kellett. Inter arma silent musae. Hallgatott az én múzsám is. Arról már nem tehetek, hogy nyugdíjas koromban felbuzgott bennem valami. Válami ván, de nem az igazi – Rajkin szavaival.

Nagy meglepéssel olvastam hálás és reális értékelésedet a böszörményi évekről. Az alma mater valóban felvértezett bennünket mindazzal a tudással, erkölcsi tartással, aminek eredményeként példásan helyt tudtunk állni az élet különböző területein. Mi hűek maradtunk önmagunkhoz. Nemcsak megtanultuk Ady szavait, de életünk és tevékenységünk is bizonyítja annak igazát, hogy:

Bár zord a harc, megéri a világ,
Ha az ember az marad, ami volt:
Nemes, küzdő, szabad lelkű diák.

Elnézést, ha nem pontosan idézek, de Sitku Kati (magyar-történelem szakos tanárnő) „kifosztotta” a házi könyvtárat s Tatabányára vitte az Ady-összest is. Ha szorosabb kapcsolatban lettél volna a várossal, minden bizonnyal megkaptad volna a Pro Urbe Böszörményiensis kitüntető címet.

Jancsi!

Örülök, hogy 1956-ban forró fejjel és Molotov-koktéllal nem mentél neki az orosz tankoknak a Móricz Zsigmond körtéren. Nagy hőstett volt ez akkoriban, de az 56-osok nem ilyen világot akartak, amilyen most itt van. Kimentek ugyan

az orosz tankok, de bejöttek a nyugati bankok. Idegen kezekben az ország gazdasága, dúl az ideológiai polgárháború; általános a morális züllés, mindent eláraszt a kultúrmocsok és így tovább. Nehéz itt élni.

Néked úgy rendeltetett, hogy jószolgálati missziót teljesíts külföldön és így öregbítsd a magyar nép és kultúra jó hírét; istenadta tehetségeddel és literátori tevékenységeddel ércnél maradandóbb emlékművet állíts hazádnak és magadnak. /Horatius: exegi monumentum./

Ugyanakkor adassék tisztelet azoknak is, akik 1956 után ilyen vagy olyan megfontolásból Magyarországon maradtak és tették a dolgukat. Én alapjában elégedett vagyok a sorsommal, gondolom, te is a tiédrel.

Horatiussal folytatva: Carpe diem, János, és Isten éltessen!

Bp-Újbuda, 2010. január 20., szerda

Nagy Antal

BOLDOGSÁGKERESÉS HAZUGSÁGOK SZÖVEVÉNYÉBEN - EGY ASSZONY ÉLETE

Az emigrációs magyar irodalom újabb könyve Béni – Nyerges Olga Az utolsó előtti szó jogán c. alkotása. A Budapestről Kanadába került szerző különböző városokban élt hosszabb-rövidebb ideig, végül Torontóban telepedett le, itt találkoztunk. Szép küllemű könyvével ajándékozott meg, amely az Ad Librum gondozásában jelent meg a múlt év végén. Erről beszélgettünk a torontói Pilvax Kávéháznak is nevezhető Coffee Mill teraszán.

D. R.: Mit válaszolna az olvasónak, miről szól a könyve?

B. Ny. O.: Azt, hogy igaz történet, nagyon sok nem várt esemény sorozata.

D. R.: Manapság nagyon sokan fordulnak az írógéphez, hogy megörökítsék az életüket. Az óhazától való elszakadás

gyökértelessé teszi az embert, az idegen világban való vergődés során minduntalan a gyermekkori, ifjúkori emlékekhez menekül, amelyeket meg akar osztani gyermekeivel, unokáival. Ilyenfajta indíttatású Olga munkája is?

B. Ny. O.: Igen. Különösen ünnepelt gyermekkorom volt, amikor beutazhattam Magyarországot minden nagyvárosát. Ez kitárta a világot előttem, gazdag élményforrást jelentett számomra. A házasságom romantikusan indult, olyannyira, hogy apám ki is tagadott a családból, mert túlságosan nagy volt a korkülönbség férjem és köztem. De szerettem, jó megjelenésű gavallér volt. Vele szültem Tamás fiamat. Huzonöt éves voltam, amikor az 56-os forradalom kitört, ezt követően pedig megindult a tömeges kivándorlás az országból. Ez ragadott magával engem is.

D. R.: Csak Olgát? Miért nem az egész családot?

B. Ny. O.: A férjem meggyőződött, hogy nekem előre kell mennem, ő majd a kisfiúnkkal utánam jön. A disszidálás olyan fiatalon pótolhatatlan veszteséggel járt. Farkasszemet nézni egy pisztolyosóval, félig meghalva kerültem egy idegen országba nyelvtudás nélkül. De hittel, reménnyel vergődtem végig a választott sorsot, sokszor éreztem, hogy csak a jó Isten van velem, ő tart meg a legveszedelmesebb helyzetekben is. De erőt adott az a tudat, hogy a szerettemért teszem, amit teszek.

D. R.: Sikerült a családgyejesítés?

B. Ny. O.: Később megtudtam, hogy mihelyt kivettem a lábomat volt otthonomból, a férjem máris beadta a válókeresetet és összeállt a kisfiúnk dadájával, akit később feleségül is vett. Ausztriából Kanadába kerültem, ahol a szakmámban helyezkedtem el, de az, hogy tekintélyt szerezzek a munkámmal, hosszú túlórákba került, rengeteg munkába. Közben fájdalmasan küzdöttem egy célért, a gyermekemért, aki soha többé nem lehetett az enyém, mert teljesen elidegenítették tőlem. Harminc év alatt legalább huszonöt-ször utaztam haza, hogy lássam őt, a családját, az unokáimat, közben fizettem a számláikat, küldtem a csomagokat... Erről az életről szól a könyvem.

D. R.: A múlt nem változtatható meg, miért tehát?

B. Ny. O.: Azt írtam le, amit ma fontosnak tartok közölni az unokáimmal. Hogy mi is történt tulajdonképpen, miért is alakult így a családunk sorsa, ahogy alakult, hogy miért él a nagymama túl az óperencián, miközben a szíve telve van gyermekének, unokáinak a képével. Mert nagyon hiányoznak – mindig.

D. R.: Olga verseket is ír, sőt egyik költeményéért kitüntetést is kapott.

B. Ny. O.: A 2005-ös Katrina hurrikánt követő szunami áldozatainak emlékére írt Disaster c. versemért kaptam az amerikai International Library of Poetry kiadójának az Editor's Choice Award-ját.

D. R.: Köszönöm a beszélgetést. A könyv megrendelhető a torontói Pannonia Könyvesboltban és telefonon a szerzőtől: 647 - 435 - 6892

RÉSZLET BÉNI NYERGES OLGA KÖNYVÉBŐL

1957. június 22-én, életemben először ültem repülőn. A menetrend szerint Monctonba induló járaton tettem meg először a tengerentúli utat. Noha az első repülőútra a legtöbb utazó szívesen emlékszik, én nehezen felejtethném el.

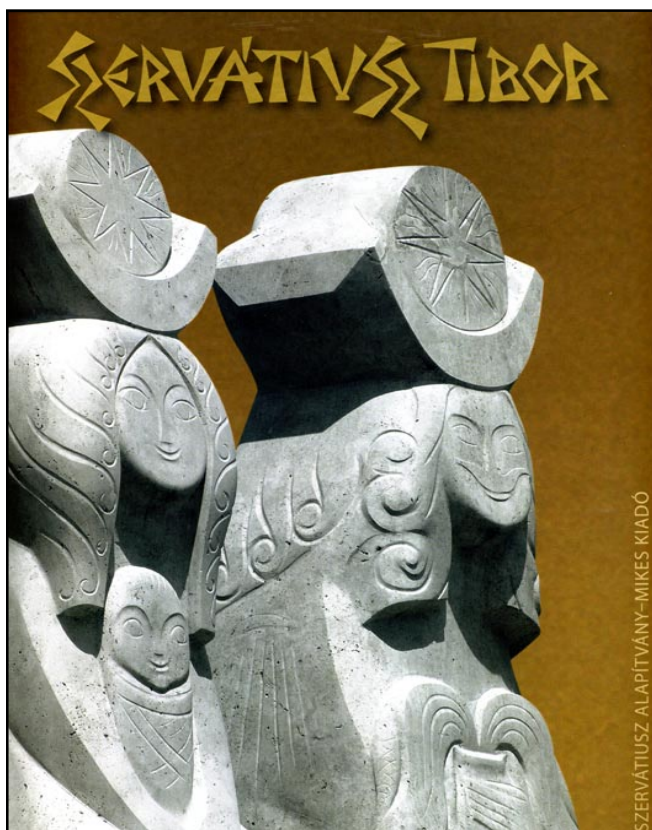
Annyit gyöttrődtem az elmúlt hónapokban és a napi 14 órás munka annyira kifárasztotta testemet, hogy fásultan vonultam a tranzitfolyosón a később szokásossá vált, arctalan tömeggel. Fojtogatott a sírás, mélységes szomorúsággal szedtem a lépcsőket. Az indulás előtt szokásos, szinte kitapintható feszültség nem ért el, egyáltalán nem izgultam induás előtt, csupán mélységes szomorúságomat cipeltem magammal. Nem bámészkodtam a felszálláskor, nem kápráztatott el a felhők feletti lét, hiszen Tomikának kellene mellettem ülnie és pici orrát az ovális ablakra nyomnia.

Repülés közben azonban engem is elért az izgalom, a kapitány zökkenett ki a révedezésből. Félelemmel vegyült rémület váltotta fel a fásultságot. A mikrofonban kissé torz és sístergő hangon a pilóta sűrűn elnézést kért, s közölte: géphiba miatt Izlandon landolunk, rövidesen Rejkjavikban kiszállhatunk. Persze nincs okunk pánikra, mert a másik gépet már meg is kérte a toronytól, tehát amint bővebbet tud, jelentkezik. Szikrányi csönd után zsongott az utastér egészen addig, míg a megbillenő szárny alatt megpillantottuk a szárazföldet. Sikeres landolás után újabb utascarnok, újabb várakozás. De meddig?

Ma már elmondhatom, hogy egész életemben egy egész napot töltöttem Rejkjavikban. Soha többé nem tértem vissza Izlandra, és már nem is tervezem. Akkor meg kellett várnunk a repülő javítását, ugyanis nem biztosított helyettesítő gépet egyetlen légitársaság sem. Ugyanez a repülőgép 1957 júliusában a tengerbe zuhant, a hírek szerint géphiba miatt.

A monctoni reptéren több mint kétszáz elcsigázott honfitársamnak kívánt sok szerencsét a vámtiszt. Pecsét, aláírás az útlevelebe, öt dollár zsebpénz és egy kézfogás. Feszés mozdulataiban volt valami lezserség... Kanadában biztonságban élnek az emberek, ezért optimisták és derűsek. A hosszú és kemény télben is ott mindig vidámak, önmagukkal és másokkal békésen léteznek.

Még ott a tranzitban, néhányan látványosan elhajították személyi igazolványukat. Nem kellett az emlék... Én meg csak álltam az üvegkalicka előtt, balra tőlem hatalmas üvegajtó, melyen át homályosan láttam egy új világot. Emberek, utasok, kanadaiak. Jöttek-mentek. Jobbra egy hosszú folyosó, ajtókkal. Semmi nem olyan volt, mint elképzeltem. A finánc intett, menjek tovább. Mintha talpam alatti hajszálygökerek tartanának vissza, mintha az óraketyegés a fiam nélküli másodpercekre figyelmeztetne... Pedig itt meg az óra sem ketyegett. A falon hatalmas digitális kijelző mutatta a pontos időt. 7 hónapja és 5 napja, tehát több mint 5232 órája nem láttam a fiamat; nem éreztem illatát, ölelő karját, nem hallottam hangja magasságát, nem vibrált körülöttem teste nyughatatlan izgalma. (69 - 70. old.)

DANCS RÓZSA

SZOBROKBAN LÜKTETŐ HUNGARO- TRANSYLVANICUM

A karácsonyi csúcsgalamb miatt viszontagságos úton jutott el hozzám a elmúlt esztendő legszebb könyve, Szervátiusz Tibor monográfiája. A megviselt csomagolópapírból kibukott művet úgy vettem kézbe, mit egy ereklyét. Ahogy belelapoztam, azonnal tudtam, hogy valóban ereklye a Mikes Kiadó és Szervátiusz Alapítvány gondozásában megjelent kiadvány.

Miközben nézem a gyönyörű illusztrációkat - anélkül, hogy elolvasnám még a kísérő szövegeket, tanulmányokat - arra is gondolok, hogy vajon nem inkább az egyetemesség jelzője illik az emberiség sorsát végigkötő művész életútjára? Mert úgy erdélyi, hogy pillanatig sem feledhetjük a magyarsághoz való tartozását, amelynek problémáit a világmindenség gondjaiból eredezteti.

Szervátiusz Tibor szobrai - bármilyen anyagból fomázza azokat - nem engedik meg a játékos ábrándozást, a lírai ellágyulást, és ha éppen nem lázítanak, akkor is gondolkodásra, állásfoglalásra kényszerítenek. Mert fájdalomtól, az ember évezredek gondjaiból születtek -, még az olyan kisebb, ifjúkori munkák is, mint a Csángó leány, a Kalotaszegi madonna, a Kolozsvári Pieta mind a Tüzes trónon vagy a Tati Ister pár c. hatalmas lélegzetű alkotásait készítik elő. Nemzetünk tragédiasorozata zokog korunk egyik legnagyobb élő szobrászművésznünk minden munkájában.

Egyetemes és felelősen magyar, akinek vésője imádságos lélekkel kényszeríti a nézőt belépni a "fájdalom kapuján," hogy megtisztuljon és reményeibe megerősödjék, ahogy Döbrentei Gábor zsoltáros soraiban olvassuk:

"Belépve a fájdalom kapuján,
mily kitartóan időzünk ödabent,
száműzve, ostoba göggel s mulyán,
mégse hagyok *fel minden reménnyel*,
és amit ott látok, el nem rettent,
talán, mint Jóbot a kín, megérlel, ...
bármily hatalmas a veszedelem,
bármilyen lét-koptató a jelen,
mag kisarjad, megmaradunk, ne félj!-:
Mindörökké Magyarország s Erdély."

"Aki elfelejti, honnan jött, nem tudja, hová megy, és azt sem tudja, mi végett magyar, érintse kezével Szervátiusz Tibor bármelyik szobrát, és megvilágosodik. Erre a lelkünket kézrátévéssel gyógyító szertartásra mindnyájunknak szükségünk van," fogalmaz Duray Miklós, aki a legtragikusabb és legkülönösebb Szervátiusz-alkotásnak a Szülőföldem Erdély c. kompozíciót tartja. Miért? Mert tartalmában "egyszerre villan föl az üzenet színe és visszaja, egyszerre jelenik meg a bentről kitekintés és kívülről rálátás állapota, egyszerre válik tapinthatóvá és megfoghatatlanná az elkeseedettség, a kiüttlanság, a vágy, a sóvárgás, a sújtó sors." (*Előszó hosszabban*)

"Művészete korszerű és magyar..." írja Losonczy Miklós. "Izsó Mikós, Fadrusz János és Medgyessy Ferenc, s még előbbiről a Kolozsvári testvérek: Márton és György folytatása. Ugyanaz a lelkület, ugyanaz a minőség, ugyanaz az elhatározás. Szervátiusz Tibor összegezés és kezdeményezés... modelljei összetett eszmények, Dózsa alakjában Krisztus is szenved, diadalmaskodik..."

Szervátiusz Tibor az összmagyar nép szobrásza, szózatként ismerik fel Moldvában, Székelyföldön, Budapesten és Párizsban szoborrá nemesült faoszlopainak, fémvázainak, égetett tölgyeinek, robusztus és kecses íveit - mozdulatukban az együttérzést és a gondolatot... Értelmezi és bővíti a magyar sorsközösség szobrászattá sűrítendő távlatait..." (*Szervátiusz Tibor szobrászata*)

Tiszta forrásból

Sándor András szerint “Erdély szülte és küldte őt, akár az elevenen megégetett, éheztetett társaival felfalatott Dózsa Györgyöt... Erdély küldte, kemény, zárkózott egyéniségének titkával együtt: ő úgy magyar, hogy erdélyi. Próféta, aki próféciait, látó, aki látásait, dalnok, aki rapszódiait háromdimenziós térben árasztja ki és teszi kitapinthatóvá.”
(*Az andezit és fa Bartókja*)

Bakay Kornél a Táti Ister-pár c. szoborcsoport kapcsán jelenti ki, hogy “Szervátiusz Tibor megteremtette és diadalra vitte a magyar szobrászművészetet mind formai, mind tartalmi vonatkozásban. Az ősök üzenetét a génjeiben hordja... Az a szobor, amelyik az ősi, tudatalatti kincseket rejtő jelképeket emeli be a közösség, a nemzet szellemi világába, az bizonyosan örökké megmarad... a tátiak elmondhatják, az örök emberi alkotások egyik nagy művét birtokolják. A domb, amelyen az Ister-pár áll, a magyar feltámadás megszentelt helye.” (*A Táti Ister-pár*)

“a fönmaradás és a megmaradás... reményét és szerelmét” emeli ki Lisztóczy László *A megmaradás reménye* c. tanulmányában. Megállapítja, Szervátiusz “Kolozsvári Krisztusa sem néma, engedelmes mártír, hanem lázadó hős, aki... az emberek védelmében szembeszáll Istennel, nem engedi megfeszíteni és föltámasztani magát...”

LÁSZLÓ LISZTÓCZKY

HOPE TO SURVIVE (excerpt)

... Tibor Szervátiusz undertakes a symbolic journey in the memory of the people, submerging into the historical traditions, the depths of Vipunen, totally experiencing the human and national existence. His set of symbols are focused on the Székely pieta and Our Lady of Hungary. The former represents his sorrow over the fate of his people, and the latter symbolizes his desire for protection, delivery and survival.

He often uses the Sun and the Moon as motifs, which he first saw in embroideries of Székely and Kalotaszeg origin in his childhood. Later he found traces of such symbols in ancient beliefs and in the Christian tradition, too. In Saint John's revelations there is a woman whose dress is the Sun and under her feet there is the Moon, and above her head there is a crown made of twelve stars. This vision, said Tibor Szervátiusz in his talks with Dénes Demeter, refers to the ancient mother cult and the Mary veneration. Mary stands upon the Moon because the Moon symbolizes women and reproduction, and dresses in the Sun because it stands for man, like in the Sun Hymn of Saint Francis of Assisi where it symbolizes the Creator God, and the two together mean the ancient myth of the continuing circle of ever renewing life. It encompasses also the very essence of the existence of ancient man who “saw and thought always in cosmic relations”. Among the Csángó people this old cult of Light and the Sun still exists, mingled with Christian motives: they go out at dawn to the hilltop to look for the miracle Babba Mary in the rising Sun.

The main inspiration of his art is Hungarian history. His sculptures bring up tragic events of our past. He commemorated (even if only as a planned design) the Holy Crown, the devastation at Mádéfalva, Trianon, Szárazajta, the *Hungarian Apocalypses*, revolution and freedom fight in 1848-49 and in 1956, and separately, to graveyard parcel 301. His composition called *My home country, Transylvania*, made in 1964, was originally entitled *Prison*: its horizontal and vertical columns recall prison bars but they also form a cross beyond which there are human faces made of iron sheets, looking out to the free world with painful, suffering desire... (*Translated by Zoltán Nyilasi*)

FRIGYESY ÁGNES

MAGYARNAK LENNI BÜSZKE GYÖNYÖRÜSÉG**Kiosztották a Szervátiusz Jenő díjat**

Hetedik alkalommal adták át a Szervátiusz Jenő díjat 2009. november 23-án, Budapesten a Budavári Hilton Hotel Anjou-termében. Idén e magasrangú elismerésben részesült Bakay Kornél régész-történész, Bardócz Lajos, erdélyi származású grafikusművész, valamint Jánó Mihály művészettörténész, a Sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum képtárának igazgatója.

AZ ERDÉLYI MAGYAR GRAFIKA LEGJOBB HAGYOMÁNYÁT HOZTA MAGÁVAL

Keresgéltem **Bardócz Lajos** művészetéről született írások és a saját beszélgetéseink emlékezete között. Szükszavú, szikár tényekbe ütköztem: 1936-ban született Szászsebesen. Képzőművészeti tanulmányait a Bukaresti Főiskolán végezte. 1988 óta él Magyarországon. Tagja a Magyar Grafikusművészek Szövetségének. 1960 és 69 között Bukarestben grafikai szerkesztőként dolgozott, 1970 és 88 között Kolozsvárott a Képzőművészet Középiskola rajztanáraként tevékenykedett. A szárhegyi művésztelep, a salgótarjáni rajzbiennálé, a tiszakécskei évek, a kecskeméti kollégák is elősorakoznak a közelmúltból – kezdte Bardócz Lajos grafikusművész, a másik kitüntetett méltatását *Lóránd Klára*, a kecskeméti Bozsó Gyűjtemény igazgatója.

Laudációjában rámutatott: – Bardócz Lajos életének, művészetének sarkalatos pontjai a gondolat szabadsága, a hit, a történelem, a természet folyamai. Aki grafikáit valaha látta – legyen az az induló művésztől, a számtalan könyvet illusztráló alkotótól, a díjakkal elismert tanárig – az megállapíthatta, hogy virtuóz rajzi tudással bír. Mégsem akar külsőségeiben hatásos művekkel elkápráztatni, a felületes látvánnyal leigázni. *Az erdélyi magyar grafika legjobb hagyományát hozta magával: a szüksézávú drámaiságot.* Kompozíciós felépítésében mindig a feszültség uralkodik. Reá jellemző megfogalmazásként az expresszivitást, a szenvedések érlelte balladaiságát emelem ki. Mert nem tudja, nem akarja felejteni a gyökereket, legyen az hit, természet, vagy történelem. Soha nem mond le alapvető céljáról, a katarziszról...

Bardócz konok következetességgel félti a valódi értéket, ebből nem enged. Évezredekben méri a természetet, ősi hitről, sámánokról regél. Amikor a magyar történelem alakjait idézi, nem héroszokat gyárt, nem fordul önsorsrontó temetkezésbe, sem édes-bús nosztalgiába. Sorsokat kutat, magatartásokat mérlegel. Akár tetszik korunknak, akár nem: szembesít, nem fél tragédiákról, fenyegetettségről beszélni, kimondja a kimondhatatlant.

Nem sodródik a nemzeteket, történelmet beolvasztó, egyéniségeket elvesztő, mindent, általánosító divatos, globalizáló szemlélet és stílusmaszatolások felé.

Művészetete mégis szétfeszíti a hagyományos megfogalmazásokat, bardóczy úton jár. Olyan festői

felületeket alakít ki grafikai lapjain, amelyek a megszokott műfaji határokat, meghatározásokat is felrobbantja. A felületi játékok tapinthatóvá teszik az amúgy szüksézávú megfogalmazásait, a fekete-fehér tömbökből megrázó színek csattannak fel, expresszív sikolyt hallunk: *Nem látod ember mi történt, mit teszel!* Nem könnyű váteszi hanggal szembesülni, nem könnyű szembesülni, azzal, hogy felelősek vagyunk magunkért, a jövőnkért, de Bardócz veszi a bátorságot és kegyetlenül, kéretlenül, felelősen szembesít vele, hogy a múltunkért is felelősek vagyunk, nem hagyhatjuk veszni.

Lóránd Klára felidézte a *művész rakoncátlan lovait, a megsebzett természetért aggódó sorozatát. Az ősi magyar hitvilág jelrendszere mellett a bibliai, mitológiai tanúságok is átszövik képeit.* Az utóbbi évek alkotásaiban egymásból nőnek ki, egymásba olvadnak évezredek hitek és mítoszok emberi vonatkozásai a látvány és a mondanivaló szintjén is, ami Bardócznál sohasem választható el, mert nem öncélú. Triptichonjain, ikerlapjain állati- és emberkoponya, a szarvassá vált fiú, a kétarcúság, a jó és a rossz démoni viadala, a fenyegető és a fenyegetettség egyidejű, szétválaszthatatlan kánonja szól. A papír felületén szakadások, sebek, törött pecsétek, málo pergamen idézi a *Hunyadiak, Rákóczi*, a nagy fejedelem korát, a kuruc idők névtelen emberét. A természetből is idéz ismét... Önarcképén is nyomon követhetjük a folyamatot, akárcsak a mindannyiunk által tisztelt két alkotóról készült portrén. *Wass Albertet* ábrázoló művén sejtelmes ablakon keresztül idézi fel az író. *Páskándi Gézáról* készített portréján az író hajpántja sámán jellel lényegül át. Legújabb alkotásai között szerepel a XXI. századi Veronika kendője zaklatott redőkbe rendezve a kitörölhetetlen arcot.

ERDÉLY FALFESTÉSZETÉNEK FELTÁRÓJA ÉS VÉDELMEZŐJE

Jánó Mihály felismerte, hogy nem csak egyes emlékek történetét nem ismerjük részletesen, de az erdélyi *falfestészet* és általában a *középkori műemlékek kutatásának története* is ismeretlen. Különösen nagy a homály a XIX. század második felét tekintve – a ködből hegycsúcsokként kiemelkedik ugyan *Orbán Balázs*, *Rómer Flóris* vagy éppen *Huszka József* munkássága, de eredményeiket, vagy környezetüket, kapcsolatrendszerüket nem igazán ismertük. Jánó Mihály arra vállalkozott, hogy leereszkedjen ebbe a ködbe, és egyben megkísérelje azt el is oszlatni – mondta Jánó Mihályt méltatva *Jékely Zsombor* művészettörténész, aki laudációját így folytatta: – Jánó Mihály pályafutását a *kézdivásárhelyi céhtörténeti múzeumban* kezdte, *Incze László* mellett, és közben levelező szakon elvégezte a *kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem* történelem-filozófia szakát. Ezután 1983-tól a *sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum* képtárának vezetője volt, majd a kilencvenes években *Kovácsna* megyei művelődési főtanácsos. E minőségében szervezője a *Musica sacra* egyház

Szervátiusz Jenő díjátadó ünnepségen, 2009-ben

Frigyesy Ágnes felolvas

Fotó: Frigyesy Ágnes

zenei fesztiváloknak, szorgalmazója a háromszéki civil művelődési intézmények, alapítványok, egyesületek létrehozásának. Megbízatása lejártával visszatért a *Székely Nemzeti Múzeum Gyárfás Jenő Képtárába*, és innen ment tavalay nyugdíjba.

János Mihály maradéktalanul kihasználta azt a lehetőséget, amelyet Kovászna megyében betöltött pozíciója lehetővé tett, és *falképek* aktív kutatója, feltárója, sőt megmentője is lett. Nevéhez köthető *Sepsibesenyő* elpusztultnak vélt *Szent László-legendájának* újbóli feltárása, már ami megmaradt belőle. Ő a *szacsvai László-legendá* megtalálója és első publikálója, és ő állította még időben le a *kászoni* kápolna felújításának első szakaszát (=teljes vakolatleverés), amelynek köszönhetően ma onnan is ismerhetünk XV. századi falképeket. Fontos szerepet játszott a *sepsikilyéni* falképek újbóli feltárásában, és a gelencei templom építészeti restaurálásában.

Figyelme természetesen nem korlátozódott a középkorra, hiszen figyelemmel kísérte a *perkői* kápolna XVII. századi freskóinak feltárását, és ott volt az *altorjai Aporkastély* barokk kifestése feltárásának évtizeddel ezelőtti kezdeteinél, *Kiskászonban* pedig létrehozta a *Búcsújárók* emlékházát. A *Székely Nemzeti Múzeumban* számos (vagy inkább számtalan) XIX-XX. századi témájú kiállítás rendezője

volt, melyek közül kiemelkedik az 1998-ban rendezett *Barabás Miklós* kiállítás és a hozzá kapcsolódó konferencia megrendezése – valamint a kettős vállalkozást kísérő két szép kötet. Mindeközben sorra jelennek meg írásai, kritikái a kortárs erdélyi művészekről. Már önmagában ezért a tevékenységéért is megérdemli a Szervátiusz-díjat.

Jékely Zsombor kijelentette: – A középkori Európa – Itáliát leszámítva –, talán leggazdagabb ilyen jellegű emlékanyaga maradt fenn a Kárpát-medencében. A középkori Magyar Királyság falfestészete még úgy is, hogy az ország központi területének emlékanyaga nagyrészt elpusztult, összefüggő, változatos és igen magas színvonalú emlékanyagot jelent. Ebből is kiemelkedik *Erdély falfestészeti* anyaga, melyről az elmúlt két évtizedben szerencsésen gyarapodtak ismereteink. Gyarapodott maga az emlékanyag is, az intenzív kutató-feltáró munka és a restaurálások során, de örömdetesesen szaporodnak az emlékekre vonatkozó művészettörténeti kutatások is.

Kevés olyan területe van *Európának*, mint pl. a Homoródok vidéke. Ma is páratlan élmény egy nap alatt Székelyudvarhelyről indulva megnézni *Felsőboldogfalva*, *Bögöz*, *Székelyderzs*, *Székelydália*, *Homoródjánosfalva*, *Homoróddaróc* és *Karácsonyfalva* XIV-XV. századi falképeit. És akkor Homoródszentmárton Huszka által feltárt, de azóta

elpusztult falképciklusairól vagy az oklándi templom vakolat alatt rejtőző kifestéséről még nem is szóltunk. Páratlan gazdagságú és jelentőségű tehát az emlékanyag, amelyet örököltünk – és minden jel arra mutat, hogy még számíthatunk újabb emlékek előkerülésére, feltárására is. E falképek feltárója, őrzője és védelmezője János Mihály.

ÖSTÖRTÉNETÜNK FELTÁRÁSA: ISTEN-RENDELTE FELADAT

“Vállalom népem hagyományait, sorsát, történelmét, múltját, jelenét és jövőjét” – idézett az Alapítványt létrehozó Szervátiusz Tibor Ars poeticájából *Gedai István*, a *Nemzeti Múzeum* nyugalmazott igazgatója, aki **Bakay Kornél** régész-történész életművét méltatta. – Ebből következik, hogy a Szervátiusz Alapítvány kitüntetettjének is meg kell felelnie e nagyszerű gondolatnak. Egy egészséges társadalomban természetes, hogy értelmisége azonosul népe, nemzete hagyományaival, sőt azt eszközként használva műveli, fejleszti, viszi tovább a cél – erős nemzettudattal rendelkező magyar társadalom – érdekében – mondta *Gedai István*. Majd így folytatta: – Az a történész, aki ezt az ars poeticát vállalja, nehéz helyzetben dolgozhat, mert egy nemzetellenes hatalom történelem-hamisításával találja szembe magát. Szinte hihetetlennek tűnik, hogy ilyen körülmények között volt egy egyetemi professzor, *László Gyula*, aki tanítványai közül kinevelt olyan régészeket, akik egyrészt kitűnő képességű szaktekintélyekké váltak, másrészt elfogadták *Isten-rendelte* feladatukat, s tehetségüket, képességüket, lehetőségeiket a nemzet szolgálatába állították. Ezek egyike *Bakay Kornél* – mutatott rá a méltató.

Majd így folytatta: – *Bakay Kornél* tudományos kutatásainak fő témája a magyarság eredete, őstörténete, a honfoglalás, az állam-, majd a királyság alapításának kora. Szerintünk *Szent István* király létező államot emelt a királyság magaslatára.

Bakay Kornél számos monográfiáiból – önkényesen – háromkötetes munkáját – “*Őstörténetünk régészeti forrásai*” – emeljük ki. *Bakay* ebben áttekintést ad mindazon keleti népek emlékeiről, akik az ősmagyarok eredetével számításba jöhetnek. Legtöbbet a *szkítákkal*, *hunokkal*, *avarokkal* foglalkozik, de nem hagyja figyelmen kívül még a neuralgikus *Mezopotámiát* sem és természetesen Belső-Ázsia szinte valamennyi történelmi népével foglalkozik. Ez a munka ad részletesen kidolgozott alternatív eredetelméletet a finnugor rokonítással szemben, őseinket az említett népek között keresve. Természetesen – mint minden tisztességes kutató – nem tekinti véglegesen lezártnak, örök igazságként a vitatott megállapításait. De a jövő kutatóit mentesíti az egyetlen út kényszerétől. Ez a munka *egyetemi tankönyv* is, amely *Bakay* oktatói tevékenységét is jelzi, fontosnak tartja, hogy az utánunk jövő nemzedék a nemzeti értékrend mellett álljon.

Gedai István laudációjában hangsúlyozta: – *Bakay*

Kornél múzeumvezető is volt, akinek munkájához tartozott kiállítások rendezése is. Témaválasztásában érvényesült az értékmentés, értékátadás. Ezen elv értelmében készült 1988-ban a kőszegi *cserkész-kiállítás*, mely érzékeltette, mit vesztett Magyarország, melynek mai polgárai az általános emberi, nemzeti, erkölcsi értékrendet valló, 1948-ban megszüntetett cserkészet nélkül nőttek fel. A *Sinkovits Imre* nyitotta kiállítás akkor olyan városi esemény volt, melynek híre és hatása kiterjedt az egész országra.

Gedai szerint, napjaink nemzettudatát vesztett magyar társadalomban nemzeti értékrendet képviselő történészeinek különleges feladata múltunk értékeinek ismertetése, nemzeti létünk megélésének bemutatása. *Bakay Kornél* ezt az Isten-rendelte feladatot is vállalta. Egyik könyvének már a címe: “*Magyarnak lenni büszke gyönyörűség*” – is utal céljára: vállaljuk magyarságunkat!

Bakay Kornél életének eddigi munkássága a nemzeti művelődés gyökereit mutatja fel. Ezzel a Szervátiusz Jenő Alapítvány céljának tesz eleget, méltó az Alapítvány kitüntetésére.

A Szervátiusz Alapítványt Szervátiusz Tibor szobrászművész alapította édesapja, Szervátiusz Jenő születésének 100. évfordulójára. Együttal létrehozta a Szervátiusz Jenő díjat, azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medencében születő magyar művészetre. A díjat a kuratórium évente adja át olyan képzőművészeknek, akik a nemzeti kultúra gyökereit felmutató, magas színvonalú művészetet hoznak létre. A formakultúra ugyanis – a nyelv mellett – a legfontosabb identitás-megtartó erő egy nemzet életében: megmaradásuk záloga. Két éve, felváltva *művészettörténész*, illetve *újságíró* is kap alternatív Szervátiusz Jenő díjat.

Szervátiusz Tibor: Napisten rendje

DANCS RÓZSA

ISMÉT FELGÖRDÜLT A FÜGGÖNY A TORONTÓI MAGYAR HÁZ SZÍNPADÁN

Anyanyelvünket sokféleképpen ápolhatjuk. Az iskolai leckénél hatásosabb és szórakoztatóbb egy-egy irodalmi szövegrész vagy vers megtanulása, ám egy színdarab még ennél is élményszerűbb és izgalmasabb. Hát még akkor, ha remekművet kitűnő műkedvelő csoport visz a deszkákra!

A torontói Magyar Ház színjátszó csoportja 2010. január 17-én mutatta be a Nem élhetek muzikaszó nélkül c. Móricz Zsigmond-darabot. Ormay Gabriella, a Színjátszó Kör vezetője nem először rendezi színpadra ezt a klasszikus remekművet, évtizedek óta meg-megismétli más és más szereposztásban.

Vaski Lisa és Gábor

Miért olyan népszerű ez a Móricz-mű? Az író az eredetileg regény formájában megjelent alkotásban a nyírségi dzsentrik világát mutatja be, tehát egy számunkra már teljesen ismeretlen világot. Az irodalomtörténet feljegyzése szerint Móricz az alapötletet Erdélyből hozta magával, Kós Károly sztánai batyusbáljából. Az elnyúló vendégeskedés alkalmat adott számára néhány jellegzetes korabeli figura megismerésére. Az ő megjelenítésükkel a XIX. század végének tipikus világát ismerjük meg, amely azonban minden idillikus látszat ellenére hanyatlóban van.

A cselekményt a két házastárs között zajló "hatalmi harc" szolgáltatja. A dorbézolós, mulatozós férj, Balázs és a vele szembeálló fiatal feleség, Pólíka összeveszésével kezdődik az esemény. A névnapját ülő földesúr, Balázs három nap után sem akarja elengedni a vendégeket, már a cigányok is alig bírják már szusszal, addig húzták a talpalávalót. Ám tovább folyik a bor, a tánc, a mulatság. Amikor a nemtörődöm férj már a "kisbornyút" is le akarja vágatni, Pólíka megelégedi az egészet és megszökik. A három jószágos nagynénihez menekül, akik a maguk módján egyengetik a fiatalok házasságát. Zsani néni, Pepi néni és Mina néni – akiket Móricz egyik legkedvesebb figurájáról, feleségének, Jankának a nénjéről mintázott – a fiatalasszonyt tőrésre intik, Balázst pedig józanságra próbálják rávenni. A magyar férfiúi virtus azonban végül legyőzi a női lázongást, és Pólíka – még ha könnyeit nyeli is – végül elénekli: Nem élhetek

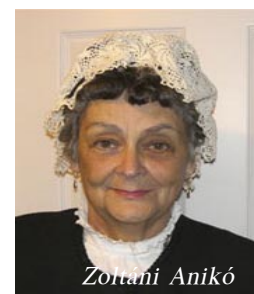
muzikaszó nélkül.

A rokonszenves, egymással szemben álló házaspár szerepében Vaski Gábort és feleségét, Lisát láthattuk. "Mintha rájuk szabták volna a szerepet", mondja elégedetten a rendező, hitelesek, tehetségesek, életesen valódiak. Vaski Gábor mint képzett énekes itt sziporkázóan bizonyíthatja tehetségét, a szép Lisa pedig a minden idők makrancos asszonyának tűrőképességéből vizsgázik meggyőzően. A három néni szerepében Stadler Tímea, Zoltáni Anikó és Borbáth Erzsébet remekelt, mindegyikük kitűnő átéléssel alakítva a megöregedett asszonyokat. A többi szereplő is kiválóan épült be a cselekménybe, a színpadon már veteránnak számító tehetséges Szűcs Béla, valamint Székely Kinga, Bácsi Beatrix és Bácsi Andrea. A Fekete Föld Együttes az előadás művészi színvonalát emelik, ezzel járulva ahhoz, hogy ez az előadás túllépjen az amatőr színjátszás szintjén.

Alább olvassuk el a korabeli kritikát, amelynél jobbat még nem írt senki erről a remek Móricz műről.

Stadler Tímea

Zoltáni Anikó

SCHÖPFLIN ALADÁR

NEM ÉLHETEK MUZIKASZÓ NÉLKÜL

Móricz Zsigmond most a mosolyát vitte a színpadra, azt a meleg mosolyt, mely mint a napfény szokott kisütni arcára, mikor valami jót mond vagy hall, vagy mikor valakiről beszél, aki kedves neki. A háború óta eltelt években egyre ritkábban és halványabban tűnt fel írásaiban ez a mosoly és ritkán hiányzott belőle némi fanyarság, - közéleti és magánéleti keserőségek, külső és belső küzdelmek maradványa. Most aztán ugyancsak sugárzik belőle, kiárad színpadra, nézőtérre, - pár nap és benne lesz egész Budapest szívében. Hosszú idők óta az első harmonikusan derült írásműve Móricz Zsigmondnak. Az a kedvesség és báj, ami mindig megvolt lényében, csak ritkán jutott szóhoz a súlyos és nagy közleni valóktól, a velük járó nehéz indulatoktól, most fentartás nélkül, ellenállhatatlanul kiragogy abból a darabból, amellyel a közönséget megajándékozta. Öröm ezt látni, baráti öröm és írói öröm: a jóbarát lelke újra virágos a tiszta jókedvtől, az író megtalálta egyik legszebb kvalitásának teljes értékű kifejezését.

Móricz Zsigmond ebben a darabjában nem bírál, nem mond erkölcsi ítéletet, nem erőszakoskodik nagy életproblémákkal. Csak visszaemlékszik egy olyan világra, mely Atlantiszként elsüllyedt az idők tengerében s úgy maradt az emlékezetben, mint a boldog jó élet, könnyelmű

vidámság kora. A nyolcvanas évek - a magyar uraknak nem voltak nagy problémáik, vagy ha voltak, nem tudtak róluk és nem törődtek velük, könnyű volt az élet számukra, az anyagi gond nem volt súlyos, a pénz könnyen jött-ment, a modern luxus-igényeket még nem ismerték, ami szórakozásuk volt, az könnyen telt, egy-egy háromnapos névnap, dáridós disznótör után csöndes iddogáló napok sora következett, volt ideje a vérnek összesűrűsödni a legközelebbi nagy mulatságig. Volt ennek visszája is, az igaz, sorra úsztak el az úri birtokok, a magyar úriosztály a maga könnyű jó életében elfelejtette hasznát venni a hirtelen gazdasági fellendülésnek, amely nyakára gazdagított más fürgébb, energikusabb és tradícióatlan rétegeket, - de erről most nincs szó. Az író a derűs oldalát nézi csak ennek az időnek, a magánélet szűk kis körben időzik, nem társadalmat, nem országot lát, hanem alakokat, férfiakat, nőket, öregeket, fiatalokat, akiket mosolyogva forgat egy kis családi komplikáció kacsalában.

Kicsi komplikáció: egy fiatal házaspár összezördülése és kibékülése. A férfi makacs és szilaj, a véreben van, hogy ha nincs is igaza, az asszony igazat kell hogy adjon neki, az asszonyka is makacs, azt hiszi, hogy ha igaza van, hát akkor élnie is kell az igazságával. A muzikaszón vesznek össze, melyet az asszony már megútt a háromnapos duhaj névnap mulatságon, mely neki csak háziasszonyi robotot jelentett, a férfi meg még tovább akarja folytatni, mert olyan a természete, hogy ha bor van benne, akkor nem fér a bőrébe. Milyen jól tudja ezt a tempót Móricz Zsigmond! Ahogy meglátja: a dáridóból minden vesződés az asszonyé, minden mulatság a férfié, ahogy a mulatozó alakokat egy-két szóval néha csak mozdulatokkal színpadra állítja s ahogy az egészet egy mozgalmas, vidám képbe fogja össze, kiemelve azokat a szálakat, melyekből a férj és feleség közti komplikáció összefonódik színpadi konfliktussá. A cigányos, boros, táncos jelenetekben az írónak mindig a lényegen a szeme s sorra kiemeli a szereplők karakterére, egymáshoz való viszonyára vonatkozó vonásokat, amelyekből a kis dráma szövődik. S itt valami meglepő dolog történik: Móricz Zsigmond most egyszerre, szinte kapásból megfogta a színpadi formát. Eddigi darabjaiban viaskodott vele, gyúrta-gyúrta s hol ő kerekedett felül, hol a forma. Most úgy akadt a kezébe, mint egy jó kis szerszám, amely kezesen simul a tenyeréhez. Pedig nyilvánvalóan nem kereste a formai megoldásokat, csak úgy dolgozott, ahogy szívében látta az alakokat, hallotta a beszédüket. De olyan alakokat látott, amelyek élnek, olyan szavakat hallott, amelyek emberi életekből fakadnak s amit színpadra vitt, nem ravasz előre megfontoltságokkal kiformált valami, hanem meleg, koncentrált élet. S ha az alakok így élnek, akkor magától alakul ki a dráma, a színpadi feszültség, nem kell hozzá semmi különös formai trükk és még kevésbé okoskodás. Csak létre kell hozni az alakokat, mozgatni, beszéltetni őket a maguk természete szerint. Megvan a karakterük, tehát magától értetődő és hatásos, amit ezen belül csinálnak.

S hogy milyen karaktereket tud alkotni Móricz Zsigmond, milyen hűséggel őrizte meg, nem az emlékezetében, a szívében azokat az embereket, akiket valaha látott, azt meglátjuk a darab második és harmadik felvonásában. Aki valaha járt vidéki úri házakban és körülnézett bennük, az emlékszik arra, hogy milyen különös szerepet játszottak bennük az öregasszonyok. Majd minden ilyen házban volt belőlük néhány, anyák, nagyanyák, nagynénik, mind csupa különös, egyénileg kirajzolódott genre-alak, pontosan elválasztott konturvonalakkal. A férfiak karaktere az öregséggel valahogy elmosódik, asszonyok az öregkorban kapják meg a karakter igazi bélyegét. S ez különösen így volt - talán ma is így van - a falusi magyar úri világban, ahol rendszerint az asszonyé az élet komoly gondja s a férfi az, aki könnyebben veszi és éli a napokat. Magyar életforma ez, kérem, keletről hozott ősvonások vannak benne. S hozzá még abban a házban, ahova Móricz Zsigmond elkísérteti velünk a kis menyecsket a nagy összeveszés után, csupa asszony nép él, húsz év óta nem volt benne férfi. A megöregedett asszonyok minden korlát nélkül élhették ki a saját karakterüket, Zsani néni diktatori szigorral uralkodhatott a házban a maga parancsoló természete szerint, dirigált, ítelt, őrizte az erkölcsöt és a vagyont, a puha jó Pepi néni sürgöghetett a konyhán, félhetett szigorú nénjétől, zsörtölődhetett és jó lehetett mindenkire, a bolondos süket Málka öltözhetett, pípkeskedhetett, ahogy jól esett, nem kellett tekintettel lenni férfi-akaratra, férfi-kívánságra. Alma- és frissen pörkölt kávé-illat veszi körül ezeket a vén nőszemélyeket, a zsörtölődő jóság az életük állandó formája. Hogy tudta ezeket Móricz így átvezetni a nyolcvanas évekből a mába, a falusi kúriából a színpadra, ilyen épen, változatlanul, az egész légkörükkel együtt? A költői divináció éter-hullámain. Vigjátékról szólva talán furcsán hangzik, de nem lehet mást mondani: grandiózus alakok ezek, különösen ez a Zsani néni, szinte félelmetes, amint bejön, kurta szavakkal, abszolút tekintéllyel ránehezedik mindenkire, kordában tart mindenkit, nem lehet neki ellentmondani, olyan kemény, mint a gyémánt, - de olyan gyémánt, melyet nagyon hamar megolvast a szívjószág melege. Nemcsak e pillanatban él ez az öregasszony, alakjában benne van egész élettörténete, sőt anyák, nagyanyák nemzedékeinek élettörténete is. Lehetne arról elmélkedni, hogy nem ez az asszonytípus tartotta-e fenn évszázadokon át a magyar úri rendet s nem ez fogta-e egységgé a családokat. Móricz a magyar élet szívéből vágta ki ezeket az öregasszonyokat.

Móricz Zsigmond minderre nem tesz egyetlen célzást sem. Nem akar egyebet, mint mulattatni azokkal az alakokkal, akiket emlékeinek derűs vagy az emlékezéstől derűssé vált részéből felidézett... Nem elméskedés van itt, nem nevetető helyzetek hatásraállítás, hanem természetes jókedv napfénye melegít és ragyog át mindent s úgy árad a színpadról a nézőtérre, mint valami természetes hő- és fényforrásból... (Móricz Zsigmond vigjátéka a Kamaraszínházban - SZÍNHÁZI FIGYELŐ, 1928. 24.)

SZABÓ ZOLTÁN

TÉVHITEK A BOROK VILÁGÁBÓL

“Az ivásnak ugyanaz a törvénye, ami a szerelemnek: bármikor, bárhol, bárhogyan. De itt is, ott is minden körülmény fontos. A bor természetéhez meg kell választani az évszakot és a napszakot. Van henyélő bor, kacér bor, mesélő bor, tragikus bor. A legnagyobb érzéketlenségre vall például kedélyes családi ebéden drámai bort inni. Ugyanilyen izléstelenség hivatalos lakomán parázna bort inni. Ha egyedül vagy és kint, mindig keress távlatot; a bor szereti a magasságot és a kilátást, és szeret felülről nézni. Ha szobában vagy, előbb mindig teríts asztalodra kendőt. A barbár viaszosvászonról iszik, a szerencsétlen, de nem azért, mert nincs neki kendője, hanem azért, mert nincs szíve az iváshoz. Minden esetben előbb egyél, legalább néhány szem diót, mogyorót, vagy mandulát. Erre az olajos magra a bor íze kibontakozik. Késő ősszel asztalodon legyen mindig gesztenye, akár főve, akár sültve, akár valamilyen süteményben, és a még csípős újbort erre igyad. A krizantémről meg ne feledkezz! Lehet sárga, világos-lila vagy fehér, mindegy, de ott legyen. Gesztenye, krizantém és újbor. Jegyezd meg jól!

A borivásnak ugyan nincs műsája, de ha nincs is, helyesen jó bort csak az tud inni, aki műzsai nevelésben részesült, állandóan költöket olvas, muzsikát legalább hallgat, ha maga nem is csinál, és képekben gyönyörködik. Ez az ember a helyes időpontot is meg tudja választani a munkára, a sétára, az alvásra, a beszélgetésre, az olvasásra, csak ez tudja, hogy szerelmet és bort bárhol, bármikor és bárhogyan.”

(Hamvas Béla: *A bor filozófiája*)

A hagyomány szerint “Az óbor a jó bor!” Sajnos, ez a kijelentés csak 1%-ban igaz. Szerintem az első számú és ugyanakkor a legnagyobb tévhit! Mert a bort úgy és akkor kell fogyasztani és értékelni, amikor a legjobb! És nem akkor, amikor már idejét múlta, megoxidálódott és “elhaltak” a finom, kellemes aromák, kárba ment a friss üdesége! Mivel magyarázzuk ezt?

A világ minőségű borai 99%-nak semmi haszna sem válik a túlzott érési, öregedési folyamatból. Mitöbb, a kanadai, állami kézben lévő és az állam által működtetett Liquor Control Board of Ontario-tól (amely a világ egyik legnagyobb vásárlója és forgalmazója a minőségi boroknak) származó borokat a 2 órán belül elfogyasztják a vásárlók!

Ennél tovább menve, tudjuk, hogy egy bor ahhoz, hogy pozitív körülmények között öregedni tudjon, és még jobb legyen azáltal, csakis természetes tartósító elemei által képes. Kell hogy alkohol* legyen benne, legyen savtartalma, édessége, azaz cukortartalma (szőlőcukorról beszélünk, nem hozzáadott, más növényből származó, ipari cukorról). Fontos a csersav- vagy tannintartalma. Ez a vörös borok esetében a szőlő héjában, a fűrt kocsányában és a szőlőmagban lévő vegyület, amely jellegzetesen fanyar ízt ad a bornak (a kékszőlő héjon áztatása és erjesztése miatt sokkal nagyobb mértékben kerül be vörösborba, mint a fehérbe), ugyanakkor barikkolt, hordóban érlelt borokban még több van, mivel a

hordó maga is cser, és aroma- és zamatmolekulákat kölcsönöz a bornak, ami ideális mennyiségekben szintén jó dolog. Tehát, e négy alapvető összetevő nélkül a bor nem tud öregedni. És ilyenkor ne gondoljunk kénre mint természetes tartósítószerre, habár az, mert ha az ember semmit nem is használ belőle borkészítés alatt, mégis minimális mennyiségekben megtalálható a borban, ugyanis a fűvésnek az egyik másodlagos terméke.

Megállapítható tehát, hogy 99% erejéig a fiatal borok fogyasztása több élvezetet okoz. A maradék 1% pedig nem mindenütt található meg, pl. az erdélyi piacon nagyon ritkán fordul elő pl. a Bordeaux (Cabernet Sauvignon & Merlot alapú bor), a Burgundy (Pinot Noir & Chardonnay), az észak olaszországi Piemonte (Nebbiolo), a Toscana (Sangiovese), vagy a Veneto tartományból származó Corvina, Molinara és Rondinella nevű szőlőtrió, amely az Amarone Classico alapja.

A kaliforniai Napa völgyéből (Cabernet Sauvignon, Merlot, Cabernet Franc, Pinot Noir, Chardonnay), a spanyolországi Priorat és Rioja (ami a Tempranillo nevű szőlőből forr ki) részéről származó borok is hiányoznak onnan. Kóstoltam 50 éves “Grand Cru” Chardonnayt Burgundy-ból és még mindig üde volt! A Rajnai és Mosel völgyi Riesling “eláll” akár egy évszázadig! Nem akármelyik, persze. Bizonyos évjáratú és borászatoktól származó 6 puttonyos Tokaji Aszú, Aszú Essencia és Essencia akár 100 évig is élél, sőt még jobb lesz. Tokaji aszú a Furmint és Sárgalevelű szőlőkből készül, de egy-két másfajta szőlőt is engedélyeznek a borászati törvények.

De itt már az édes borok kategóriájában vagyunk és ezeknek semmi köze a fentiekben említett átlag, mindennapos fogyasztásra ajánlott, száraz borokhoz. Csak az érdekesség kedvéért: akár évszázadokig is eltartanak a portói borok (Port wine). Ezek erősített borok, amelyek a Douro felső folyása mentén található szőlőültvényekről származnak. Ugyanúgy a Madeira borok is. Kóstoltam pár évvel ezelőtt olyat, ami az 1796-os évjáratból származott és majdnem elájultam a gyönyörtől! Születésnap ajándékként kaptam egy tehetős New York-i havertől. Napoleon Bonaparte is Madeira kedvelő volt.

Jó tudni, hogy a vintage pezsgő is, vagyis eredeti és igazi franciaországi Champagne kitűnően tartja magát hosszú évek után is.

A magyar vörösborok közül bizonyos villányi és Bordeaux típusú cuveek (Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc & Merlot) borok bírják az idő “strapáját”. Ritkán kóstoltam “Bikavért,” ami 10 évnél idősebb volt és még mindig kitűnő. A román Feteasca Neagra-ból kéeszült vörösek is jó

* Alkohol glicerolt (glicerint) tartalmaz. Magasabb alkohol tartalmú borok edesebbnek tűnnek még akkor is, ha szárazak. Ugyanakkor testesebbek és egy kellemes elmelegetést érzünk kortyolgatásuk után.

A tanninról még annyit, hogy antioxidáns karaktere van, tehát nemcsak vérkeringési és szívbetegségek megelőzését segíti, hanem mértékkel fogyasztva, a vörös bor állítólag az öregedési folyamatot is lassítja.

maximum 6-7 éven belül elfogyasztani. Csakis bizonyos szőlőfajtákból, bizonyos helyeken, ahol minden természeti kondíció megadatott, bizonyos évszaktokban és bizonyos borászatok által készítenő az a bor, ami még kitűnőbb lesz, ha hosszú időn keresztül csendben meglapul, oldalára fektetve s nem felállítva, egy hűvös, nem túl száraz, se nem dohos, pincében.

A következtetés itt az, hogy amikor borokat vásárolunk és pénzt költünk avval a szándékkal, hogy "csak a most öt éves fiam vagy lányom esküvőjén bontom meg", akkor jó a fenti észrevételekre emlékezni.

Gyakran hallom barátaimtól, hogy "Te, Zoltán, a nagyapám pincéjében megkaptam egy korsó bort, de már nem is folyt, hanem a korsót összetörtük, s kocsonya volt benne."

Erre itt a válasz egy jó, öreg borász barátomtól: "A borok semmi olyan anyagot nem tartalmaznak, ami bármi körülmények között kocsonyásodni képes. A hosszas tárolás során - akár palackban, akár hordóban - a borból leggyorsabban az alkohol távozik, mivel lényegesen könnyebben párolog, mint a víz. A bornak ugyanúgy, mint pl. egy élőlénynek, van egy természetes élettartama: fejlődik, kiteljesedik, majd elöregszik és tönkremegy. Ez az élettartam természetesen sok mindentől függ, de nyilván a minőségi borok általában hosszabb életűek. A nagyon öreg borok élvezhetetlenek, értékük a régiségükben és ritkaságukban van. A borkocsonya egy mesterségesen, kocsonyasítószerrel (pl. agar-agar, zselatin) előállított desszert, alkoholtartalma közel nulla, bár fel lehet tuningolni egy kis tiszta szesszel, de nem érdemes. Tudtommal kereskedelmi forgalomban nincs. "Természetes úton" kocsonyásodott bor nagy ritkán előkerül, de élvezeti értéke nincs, mivel a hibás tárolás során elszaporodott, az alkoholt és a savakat fogyasztó ecetbaktériumok milliárdjainak elhalt tömegéből áll. Talán innen ered a mítosz. Annyira valóságos csak, mint a mitológiai "egyszarvú" legendája". Én ha kocsonyát eszem, és eszem, mikor hazalátogatok, mert imádom, akkor az az édesanyámé legyen! Jó, füstölt disznófarokkal és füllel, lábbal és körömmel benne, leöntve egy ici-pici fehér ecettel, mellette vöröshagyma és egy-két szelet jó árkosi, Rétyi Ödi féle házikenyer! S hozzá két-három pohár Riesling vagy Közép-Kisküküllőmenti Leányka, barikkolatlan Szurkebarát vagy még talán Tramini is elmegy!

A minap kóstoltam egy, a spanyolországi La Mancha-ból származó vörösbort Lukács Zoltán barátommal. Ő hozta ajándékba és nagyon restellte magát, mikor az utolsó pohárban körülbelül egy ujjnyi üledék került... "Sajnálom, drusza, rossz bort hoztam." "Sőt, Lukikám, kitűnő ez a nedű, van-e meg belőle?" kérdeztem. És megmagyaráztam, hogy ez a jelenség az üledékkel kapcsolatban semmi egyéb, mint egy rosszul értelmezett dolog. Ugyanis az történik, főleg ha a bor semmi másodlagos beavatkozás nélkül készül, tehát organikus módon, akkor évek múlva az íz, aroma és tannin molekulák széthullanak és üledék formájában lecsapódnak, az üveg fenekére hullnak. Ez a jelenség kismértékben fehér borok esetében is előfordul. Még néha megkristályosodott nyomok is észrevehetőek fehér borok dugója aljában. Amikor ilyen borokkal találkozunk, akkor jó, ha van egy kancsó,

dekanter a közelünkben. Állítsuk fel az üveget egy-két óráig, hagyjuk, hogy az üledék szép lassan a fenekére kerüljön. Azután óvatosan öntsük át a dekanterbe, vigyázva arra, hogy amikor az üledékhez érünk, az az üvegben maradjon. Hogy jobban lássuk az üledéket, egy gyertyát is meggyújthatunk és az üveget felette tartva átvilágítjuk, miközben áttöltjük.

Miért iszunk félédes vagy félszáraz borokat? Természetesen azoknak is meg van a helyük bizonyos alkalmakkor vagy ha bizonyos inycenségeket fogyasztunk, de minőségi, mindennapi fogyasztáshoz, asztali borként inkább fogyasszunk száraz bort! Ne Coca Cola-val, hanem tisztán! Száraz borok reakciója jobb a zsirokkal, lipidekben gazdag ennivalókkal és könnyebben harmonikus egyensúlyba hozzák a falatokat. A jó bor csak jobb lesz, ha az ésszerű ennivalóval párosítjuk. És ez így igaz fordítva is! A száraz boroknak magasabb az észlelhető savtartalma. Magasabb savú száraz borok szinte "követelik" az ennivalót. Ugyanakkor, a borban található savak az emésztést is segítik.

Tévhit az, hogy azért sütünk-főzünk borral, mert jobb ízű lesz az étel. Nem! Gondoljunk csak bele: ahogy a bor forró pontba kerül, az aromája és az alkohol egyszerűen kifő belőle. Eltűnik, elszáll. De a savak maradnak! És általuk az ennivalónak jobb lesz az íze. Ezért használunk ecetet vagy citromlevet - azonos a logika. Alacsony hőmérsékleten tárolt vörösborkok veszítik a zamataikat, tehát ne tartsuk hűtőszekrényben. A fehér borok viszont elvesztik a gyönyörű friss üdeségüket, mikor szobahőmérsékleten tároljuk és kínáljuk, mert a savak hidegen sokkal jobban mutatkoznak. Én a fehér boraimat 10-12 celsius fok között tárolom és szervírozom, habár fehér csúcaborokat érdemes 15-16 fokon elfogyasztani, sőt, még kancsóba, dekanterba is áttölteni, hogy jobban "szuszogjanak." Több oxigént kapva a bor hamarabb kibontakozik, jobban mutatkozik a "bouquet"-ja, ahogy francia barátaink poetikusan mondják.

A vörös boraimat pedig 15-16 celsius fokon tárolom és 16-22 celsius fok között fogyasztom. Vannak olyan könnyű, puha borok, amik jobban mutatkoznak picit lehűtve. A férfias, izmos, komplex és tannindús borokat szobahőmérsékleten fogyasztom. A koruktól függően, áttöltöm kancsóba a fiatalon fogyasztottakat. Ezt nem csak azért teszem, hogy a levegőtől hamarabb "felébredjen" a bor, hanem azért is, mert amire áttöltöm, már kicsit felmelegedik, tárolási hőmérsékletéről szobahőmérsékletre. És áttöltöm azért is, mert komoly borok esetében fennáll az üledék lehetősége. És még azért is áttöltöm az üvegből a dekanterbe a bort, mert így sokkal elegánsabb a vendégeim előtt. De csak azt a bort, amelyik megérdemli. Tanácsolom, hogy a boroskancsót egyszerűen hideg vízzel öblítsük ki, nem használva semmilyen mosogatószer!

Ha már egy üveg vörösbort nyitva van, de nem akarjuk az egészséget elfogyasztani, akkor jó, ha a hűtőbe helyezük éjszakára, másnap majd fogyasztás előtt egy órával hamarabb kivesszük. Miért? A bor hidegen "összehúzódik", mint a fémek, és jobban prezerválódik. De csak rövid ideig, tehát ezt ne ismételjük meg ugyanazzal az üveggel több éjszakán keresztül.

Szabó Zoltán szomelier honlapja:
www.zoltanszabo.org

SAVANYA ISTVÁN

AZ ÜZENET

Az álom közben bíborvörösre mélyült
És úszni kezdett minden dimenzió

És az isten
Az eredendő obeliszk
Ott állt a szírt tetején
A fogyó nap szőke sugarai tündöklésbe fonták alakját
Fonatos gyűrűben símultak homlokára
Így szólt:

Te leszel a próféta
Hát jól jegyezd meg az üzenetet
Értelmét jól fogd fel és hűen add tovább
Ezt parancsolom neked

Megáldalak a megbocsátás hatalmával
A leghatalmasabb hatalommal a mennyek planétáit
hajtó erők között
Így nyújtom át
Két kitárt karral
Őrizd féltsd és híven mutasd fel mindenek előtt

Tévelygőknek boldogtalanoknak
Vidd hírül ezt a példa nélkül álló erőt
A gyámoltalan gyarló lelkek így magasztosulnak
Tiporva torzult időt
Önmagukhoz vezető úton
A világhoz eljutnak
Hozzám
És én szeretem őket
A szeretetlenségtől szenvedőket
Árvákat
Megröngyözteteket
Tagadókat
És kitagadottakat
Mert az élet értük van
És az ÉLET ÉN VAGYOK
Mind tudja jól ki az elmúlást kérte
S cserébe csöndbe fült szívhangját ígérte

Most pedig ereszkedj
Ereszkedj le térdre
Borulj le hát itt
A kezdetek tetején
És könnyezd ki a félelmet magadból
Könnyezd ki a csábítást
A gyengeséget
Az ármányt
Mindent ami éget
Sírj
Zokogj
Rianjon a béklyóba zárt idő

A fenséges úr
Szentenciák
Próféták
Mítoszok
Minden
Ami jelen
Múlt
És jövő

Most fordulj
És indulj
Vissza ne nézz
De emlékezz
Légy pap
Vagy máglyán vesző vértanú
Szüntelen taníts
Ezt el nem hagyhatod
S legyen utódod
Ki felveszi a legfőbb küldetést
Majd ő adja tovább a valódi szótatot
Hogy sötétségbe soha ne süllyedjen
A lelkekért lüktető
Melengető világ

A próféta megindult a horizont felé
Hogy időben érkezzen a derülés
Az ébredés elé
Rianjon a béklyóba zárt idő
A fenséges úr
Szentenciák
Próféták
Mítoszok
Minden
Ami jelen
Múlt
És jövő

Most fordulj
És indulj
Vissza ne nézz
De emlékezz

Légy pap
Vagy máglyán vesző vértanú
Szüntelen taníts
Ezt el nem hagyhatod
S legyen utódod
Ki felveszi a legfőbb küldetést
Majd ő adja tovább a valódi szótatot
Hogy sötétségbe soha ne süllyedjen
A lelkekért lüktető
Melengető világ
A próféta megindult a horizont felé
Hogy időben érkezzen a derülés
Az ébredés elé

TÁMOGASSA A MAGYAR MŰVÉSZETET!

A Szervátiusz Alapítványt Szervátiusz Tibor szobrászművész alapította édesapja, Szervátiusz Jenő születésének 100. évfordulójára.

Egyúttal létrehozta a Szervátiusz Jenő díjat, azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medencében születő magyar művészetre.

A díjat a kuratórium évente adja át olyan képzőművészeknek, akik a nemzeti kultúra gyökereit felmutató, magas színvonalú művészetet hoznak létre.

A formakultúra ugyanis - a nyelv mellett - a legfontosabb identitás -megtartó erő egy nemzet életében: megmaradásuk záloga.

Két éve, felváltva művészettörténész, illetve újságíró is kap alternatív Szervátiusz Jenő díjat.

Számlaszám: HU02 10300002-20609254-00003285

Szervátiusz Tiborné kuratóriumi elnök
Tel.: 06/20-338-9278
e-mail: alapitvany@szervatiusz.hu

FÜGGETLEN MAGYAR RÁDIÓ

FŐSZERKESZTŐ:
BEDE FAZEKAS ZSOLT

MINDEN SZOMBATON D.U. 5-TŐL 7-IG
AZ AM 530-AS KÖZÉPHULLÁMON

HIRDESSZEN LAPUNKBAN!

A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA AZ ÉVI ELŐFIZETÉST IS.

MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK,
FELFRISSÜL, HA A MAGYAR
DIASPÓRA EGYETLEN KÉTNYELVŰ
KULTURÁLIS LAPJÁT OLVASSA

www.kalejdoskop.com

KALEJDOSCOPE PUBLISHING

AZ ÖN ÉLETE IS TÖRTÉNELEM!

MESÉLJE EL UNOKÁINAK IS!

KÖNYVÉT MI KIADJUK MAGYARUL, ANGOLUL
VAGY KÉT NYELVEN

KÉZIRATÁNAK FORDÍTÁSÁT VÁLLALJUK

E-mail: rosacae@hotmail.com

www.kalejdoskop.com

Tel.: 416 491 4631

Ártádiné Borbás Ilona sorsát negyvenkét éves koráig zsarnok édesapja befolyásolja. Ilike valós helyzetére akkor döbben rá, amikor munkanélkülivé válik. Ellenszegül az öt megfigyeltető, volt párttitkár édesapjának. Sorsdöntő hazugságokra derül fény. Mintha mindent a végzet irányítana, de valójában egy öntudatra ébredő nő vívja meg csatáját a hatalmi arroganciával, a mindent átszövő képmutatással. A regény az 1944-1995 közötti időszakot öleli át, ám síkjai olykor eltolódnak egymástól, máskor egybeesnek. A szerző a változatos, érdekesítő cselekményt olykor finom lírával, gyengéd humorral szövi át.

edition nove. novum publishing kft.

H-9400 Sopron, Várkerület 1-3. II/6.

Tel.: +36 99 505 024. Fax: +36 99 505 032

Cégjegyzékszám: Cg. 08-09-015094

<http://www.editionnove.hu> · a.geoesel@editionnove.hu

A KALEJDOSZKÓP IRODALMI KÁVÉZÓ
A KANADAI MAGYAR TEHETSÉGEK
BEMUTAKOZÁSÁT VÁRJA

JELENTKEZÉS: rosacae@hotmail.com

Telefonon: 416 491 4631

the coffee mill

MAGYAR ÉS EURÓPAI ÉTELEK
A LEGFINOMABB BÉCSI SZELET,
GULYÁSLEVES
BORJÚPAPRIKÁS GALUSKÁVAL
NAGY SALÁTA- ÉS SZENDVICSVÁLASZTÉK
LIKŐRENGEDÉLLEL RENDELKEZÜNK
48. ÉVE ÁLLUNK VENDÉGEINK
RENDELKEZÉSÉRE!
MINDEN NAP NYITVA
D. E. 10-TŐL ESTE 11-IG
PÉNTEKEN ÉS SZOMBATON ESTE 12-IG
99 YORKVILLE AVE., TORONTO, ONTARIO
416-920-2108
ÉLŐZENE PÉNTEK, SZOMBAT
ÉS VASÁRNAP ESTE

AMERIKAI MAGYAR ÚJSÁGOT!
P. O. Box 7416 Baltimor,
MD 21227-0416, USA

A TORONTÓI MAGYAR
KULTÚRKÖZPONT VÁRJA A
MAGYAR HONFITÁRSAKAT!
HOZZA EL BARÁTAIT IS!

THERE IS ALWAYS SOMETHING
HAPPENING AT THE HUNGARIAN
COMMUNITY CENTRE
COME IN!
840 St. Clair Ave. W., Toronto
Tel.: 416 654 4926
www.hccc.org

"A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN"

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag
független emberek kevesebbet aggnak
a piac és az élet ingadozásai miatt.
Átfogó pénzügyi tanácsadással segítük
Önnek lelki nyugalma és vagyoni
biztonsága megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.

Senior Financial Consultant

390 Brant Street Suite 600,

Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

- ▶ BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- ▶ NYUGDÍJBEFEKTETÉS
- ▶ ADÓTANÁCSADÁS
- ▶ JELZÁLOGKÖLCSÖN
- ▶ BIZTOSÍTÁS*
- ▶ KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- ▶ HAGYATÉK,
- ▶ VÉGRENDELET TANÁCSOK
- ▶ BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations

* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.

Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company

** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

Az Értől az Óceánig

Egy asszony élete egy tragikus korban

ORMAY GABRIELLA AZ ÉRTŐL AZ ÓCEÁNIG

A könyv egy Erdélyben
született fiatal-
asszonyról szól,
aki mint önkéntes
ápolónő végigéli a
II. világháború
viszontagságait.

Postaköltséggel CA\$15.00

Postaköltség nélkül CA\$12.00

5 Concorde Pl. Suite #3301, Toronto, ON
M3C 3M8 Canada

IDA LEO'S UNIQUE BOOKMARKS
DIFFERENT DESIGN, LAMINATED, ADMIRIED BY MANY!
CHRISTMAS DESIGN AVAILABLE
4 FOR \$10.00 OR 1 FOR \$3.00
SEND CHECK OR MONEY ORDER TO IDA LEO
401-1950 DURNIN ROAD, KELOWNA, BC.
V1X 7W6; TEL.: 250 762 3460

Farview Mall
tel: 416 491 1115
fax: 416 491 1146

1800 Sheppard Ave. E.
Toronto ON M2J 5A7

Square One Mall
tel: 905 896 4030
fax: 905 895 4031

100 City Centre Dr. Mississauga ON L5H 2G2

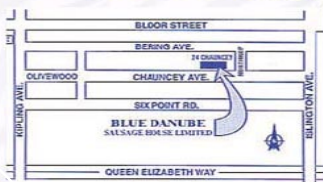
Hillcrest Mall
tel: 905 883 1144
fax: 905 883 1148

9359 Yonge St.
Richmond Hill ON L4C 5G2

BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárak
Finom házi sütemények
Magyar árak bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

CORVINA

Printing & Design Inc.

Amiben bizalommal számíthat ránk:

- Asztali- és falinaptárak, szórólapok;
- Meghívók esküvőkre, keresztelőkre stb;
- Kis példányszámú könyvek nyomtatása;
- Számla- és csekkfüzetek, bélyegzők;
- Egyedi névjegykártyák, pólók;
- Levélpapír, boríték;

1270 Finch Ave. West Unit 18.
North York, Ontario M3J 3J7
Tel: 416-658-3434, Fax: 416-658-6613
www.corvina.ca, info@corvina.ca

HUNGARIAN VISUAL ARTISTS OF CANADA

A KANADAI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETE

Sárkány Mária: Rediness. 36"x48". Acrylic

SZERETETTEL MEGHÍVJA ÖNT, CSALÁDJÁT, BARÁTAIT
ÁLLANDÓ TÁRLATÁRA

A KANADAI MAGYAR KULTÚRKÖZPONT PETŐFI
TERMÉBEN

840 ST. CLAIR AVENUE W., TORONTO, ON
A KIÁLLÍTÁST MINDEN MAGYAR RENDEZVÉNY IDEJE
ALATT NYITVA TARTJUK. MÁS IDŐPONTBAN, VAGY
VIDÉKRŐL ÉRKEZŐ LÁTOGATÓINK AZ IRODÁBÓL
KÉRHETIK A PETŐFI TEREM KINYITÁSÁT.
RENDEZVÉNYEK IDEJE ALATT KÉPZŐMŰVÉSZETBEN
TANULT ÉS JÁRTAS TAGTÁRSUNK LESZ JELEN A PETŐFI
TEREMBEN ÉS AD FELVILÁGOSÍTÁST A KIÁLLÍTOTT
MŰVEKRŐL ÉS A MŰVÉSZEKRŐL. A KIÁLLÍTOTT
TÁRGYAK MEGVÁSÁROLHATÓK.
KÉRJÜK, LÁTOGASSÁK KIÁLLÍTÁSUNKAT, HOGY EZZEL
IS TÁMOGASSÁK A MAGYAR KULTÚRÁT.

*Teremtő légy velünk,
fény szabadulj!*

ZENÉS TÁNCOS TÖRTÉNELMI JÁTÉK

Feb. 27. 19 óra

Feb. 28. 15 óra

MAGYAR HÁZ
TORONTO

Vendégművészek:

vitéz Szíki Károly
színművész: Eger

Dánielfy Zsolt
színművész: Debrecen

dr. Magyar Gábor:
Dobogókő együttes

A vancouveri
színész-zenész
baráti kör,

és a Nimród lovasíjászok
közös produkciója

INFO+ZENE:

WWW.NIMRODFIAK.
COM

Magyar szívvel, kanadai fogorvosi tudással...

DR. DENCS KATALIN FOGORVOS
DENTAL SURGEON, TORONTO

TEL: 416-222-7979

- ➔ Fehér porcelán koronák, hidak, fogfehérítés
- ➔ Fogszabályozás felnőtteknek, gyerekeknek
- ➔ Tömések, gyökérkezelések, szájsebészet
- ➔ Kanadai megelőző rendszeres fogtisztítások
- ➔ Visszatérő fejfájások, nyaki fájdalmak és alvási zavarok kezelése, amelyek fogászati eredetűek

- 280. Sheppard Ave. East #213
- Yonge St. és a Bayview Ave. között félúton
- Ingyenes felszíni és földalatti parkolóhelyek

